

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติร่วมกับภาพยนตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษและความมั่นใจในตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ โดยการนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ภาพยนตร์และบทบาทสมมติ

1. ภาพยนตร์และการสอนภาษาโดยภาพยนตร์

- 1.1 ความหมายของภาพยนตร์
- 1.2 ความเป็นมาของภาพยนตร์
- 1.3 รูปแบบของภาพยนตร์
- 1.4 ประเภทของภาพยนตร์
- 1.5 หลักการใช้ภาพยนตร์ในการเรียนการสอน
- 1.6 ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพยนตร์
- 1.7 ประเภทของภาพยนตร์ในการเรียนการสอน
- 1.8 ประโยชน์และคุณค่าของภาพยนตร์ในการเรียนการสอน

2. บทบาทสมมติและการสอนภาษาโดยบทบาทสมมติ

- 2.1 ความหมายของบทบาทสมมติในการเรียนการสอนภาษา
- 2.2 องค์ประกอบของกิจกรรมบทบาทสมมติ
- 2.3 ประเภทของบทบาทสมมติ
- 2.4 การจัดการแสดงบทบาทสมมติในการเรียนการสอน
- 2.5 เทคนิคและข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการแสดงบทบาทสมมติในการเรียนการสอน
- 2.6 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และบทบาทสมมติ

3. การสอนภาษาโดยใช้ภาพยนตร์และบทบาทสมมติ

ความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ

1. ความหมายของการฟัง พูด
2. องค์ประกอบของการฟัง พูด
3. ระดับความสามารถในการฟัง พูด
4. การวัดและการประเมินผลการฟัง พูด

ความมั่นใจในตนเอง

1. ความหมายของความมั่นใจในตนเอง
2. การพัฒนาความมั่นใจในตนเอง
3. ลักษณะของคนที่มีความมั่นใจในตนเอง
4. ความมั่นใจในตนเองกับการเรียนการสอนภาษา
5. วิธีวัดความมั่นใจในตนเอง

ภาพยนตร์และบทบาทสมมติ

1. ภาพยนตร์และการสอนภาษาโดยภาพยนตร์

1.1 ความหมายของภาพยนตร์

ภาพยนตร์ (Motion Picture) เป็นเครื่องมือที่ใช้ถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ จากฟิล์มภาพยนตร์ ให้ได้รับรู้ด้วยการเป็นและได้ยิน ภาพยนตร์จัดได้ว่าเป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ ให้ผลการเรียนรู้สื่ออื่นในด้านการถ่ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวกับกระบวนการทักษะ และการกระทำ นอกจากนี้แล้วยังสามารถแสดงสิ่งต่าง ๆ ให้เห็นได้ชัดเจน เฉพาะจุดสำคัญ ๆ โดยใช้กระบวนการทางเทคนิคการถ่ายทำ (ชม ภูมิภาค, 2527, หน้า 219 อ้างใน อารักษ์ชนิส แสงสังข์, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับ สมาน งามสนิท (2523) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพยนตร์ หมายถึงภาพชุดที่เรียกติดต่อกันบนฟิล์มขนาดยาวอันเกิดจากการถ่ายด้วยกล้องถ่ายภาพยนตร์ ซึ่งเมื่อฉายด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ไปที่จอ จะมองเห็นเงาของภาพปรากฏบนจอเคลื่อนไหวติดต่อกันได้เหมือนจริงตามธรรมชาติ ภาพยนตร์เป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งสำหรับทำให้มองเห็นภาพเคลื่อนไหว ปกติภาพยนตร์ทุกชนิด เป็นอนุกรมของภาพนิ่ง ซึ่งแสดงภาพบุคคลหรือสิ่งต่างๆ ในท่าทางต่างๆ ที่ปรากฏบนจอเป็นเศษส่วนของวินาทีเป็นภาพ ๆ ต่อกันไปซึ่งการเปลี่ยนภาพเป็นอัตราเร็วมาก ตาคนปกติไม่สามารถแยกแยะภาพที่เกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้การเห็นภาพที่เป็นอนุกรมของภาพนิ่งติดต่อกันจึงทำให้เห็นเป็นภาพเคลื่อนไหว (Cross and Cyphre, 1961)

สาริน ตั้งฐรัตน์ (2545, หน้า 14) กล่าวว่า ภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีธรรมชาติสำคัญ คือ สามารถนำเสนอภาพของเหตุการณ์ซึ่งแสดงความเคลื่อนไหวของวัตถุต่างๆ ได้ดีกว่าสื่ออื่นๆ อีกทั้งยังสามารถบันทึกภาพที่อยู่ห่างไกลและนำเรื่องราวและเหตุการณ์ในอดีตมาให้เห็น โดยสามารถแสดงภาพช้าหรือเร็วกว่าปกติ และใช้เทคนิคพิเศษ (special effect) เพื่อให้ภาพเหตุการณ์แสดงความสมบูรณ์เร้าความสนใจผู้ชมได้มากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปภาพยนตร์ หมายถึง ภาพเคลื่อนไหวที่ปรากฏบนจอฉายซึ่งถูกบรรจุลงบนฟิล์ม สามารถนำเสนอภาพของเหตุการณ์ซึ่งแสดงความเคลื่อนไหวของวัตถุต่างๆ ได้ดีกว่าสื่ออื่นๆ สามารถสร้างภาพเหตุการณ์ที่มีความสมบูรณ์เร้าความสนใจผู้ชมได้มากยิ่งขึ้น

1.2 ความเป็นมาของภาพยนตร์

การถ่ายทำภาพยนตร์เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1867 โดย Edward Meybridge ได้นำกล้องถ่ายภาพมาถ่ายภาพม้ากำลังวิ่ง จำนวน 24 ภาพ แล้วนำภาพมาเรียงกันเป็นวงกลมเมื่อหมุนดูก็เห็นเป็นภาพม้าวิ่ง ต่อมาปี ค.ศ. 1881 Thomas A. Edison ได้ประดิษฐ์กล้องถ่ายภาพยนตร์เรียกว่า คิเนโตกราฟ (Kinetograph) และเครื่องฉายภาพยนตร์เรียกว่า คิเนโตสโคป (Kinetoscope) จากนั้นก็มีการพัฒนาฟิล์มภาพยนตร์ และระบบการฉายภาพยนตร์ ก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ภาพยนตร์การศึกษาได้เกิดขึ้น ในตอนแรกสหรัฐอเมริกาใช้ภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้นเพื่อการฝึกชมรมทหารประจำการ และเป็นตัวอย่างของการผลิตภาพยนตร์เพื่อการศึกษา และปี 1910 George Kleine เป็นบุคคลแรกที่สนับสนุนการนำภาพยนตร์ไปใช้ในการศึกษาอย่างเป็นทางการสำหรับประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2447 ญี่ปุ่นได้นำภาพยนตร์เข้ามาฉายครั้งแรกซึ่งตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องเกี่ยวกับสงครามระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซียในด้านการถ่ายทำภาพยนตร์เริ่มครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2453 โดยชาวอเมริกันถ่ายทำเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และบริษัทยูนิเวอร์แซลร่วมกับกรมมหรศพลและกรมรถไฟหลวงสร้างภาพยนตร์เรื่องแรกชื่อ นางสาวสุวรรณ ในปี พ.ศ. 2465 โดยใช้ฟิล์มขนาด 35 มม. การสร้างภาพยนตร์เพื่อการศึกษาของไทยมีน้อยมากไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาลหรือภาคเอกชน ส่วนใหญ่เอกชนผลิตเพื่อการบันเทิงและการค้า (สมาน งามสนิท, 2523)

1.3 รูปแบบของภาพยนตร์

Melton (1991) สรุปรูปแบบของภาพยนตร์ว่า ในปัจจุบันมีการบันทึกภาพยนตร์ลงในแผ่นวีดิทัศน์ นอกจากนี้ยังนำแผ่นวีดิทัศน์ มาบันทึกเรื่องราวข้อมูลที่ให้ทั้งความรู้และสามารถใช้ในการศึกษาได้เป็นอย่างดี และได้พัฒนามาเป็น ซีดีที่บันทึกภาพยนตร์เรียกว่า วิดีโอซีดี (Video)

Compact Disk/VCD) และดีวีดี ซึ่งหาได้ง่าย และมีความสะดวกสบายที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ภาพยนตร์ในรูปแบบ แผ่นวีซีดี (Video Compact Disc/VCD) ในการสอนผู้สอนสามารถนำแผ่นซีดี ที่บันทึกเรื่องราวที่มีขายทั่วไปนำมาใช้ประกอบการสอนโดยใช้กับเครื่องเล่นหรือใช้กับ ซีดี / ดีวีดี / ไดรฟ์ของคอมพิวเตอร์ หรือบันทึกลงในแผ่น ซีดี ด้วยวิธีการใดการหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1.1) ใช้กล้องวีดิทัศน์ถ่ายทำเรื่องราวต่างๆ บันทึกลงแถบเทป
- 1.2) บันทึกรายการโทรทัศน์ลงฮาร์ดดิสก์ คอมพิวเตอร์ไว้ก่อน
- 1.3) บันทึกรายการโทรทัศน์ด้วยเครื่องบันทึกดีวีดีแล้วถ่ายโอนลง

คอมพิวเตอร์

2) ภาพยนตร์ในรูปแบบ แผ่นดีวีดี (digital versatile disc) คุณสมบัติเหมือนภาพยนตร์จากแผ่นวีซีดี ทุกประการแต่การใช้ดีวีดีจะอำนวยความสะดวกกับผู้สอนและผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากชมภาพและเสียงคมชัดแล้ว ยังสามารถแบ่งเรื่องราวที่บันทึกออกเป็นเซปเตอร์โดยตั้งชื่อและเวลาแต่ละเซปเตอร์ได้ เพื่อสะดวกในการค้นหา สามารถเล่นเดินหน้า ถอยหลัง ในความเร็วปกติ ช้ากว่าปกติได้หรือหยุดดูภาพเฉพาะตอนเพื่อศึกษารายละเอียด

1.4 หลักการใช้ภาพยนตร์ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ความเป็นมาของภาพยนตร์การศึกษา ภาพยนตร์การศึกษาพัฒนาขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งภาพยนตร์วิชาการที่ผลิตในระยะแรกใช้ประกอบการสอนด้านสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมในการเรียนการสอนด้วยภาพยนตร์ มีหลักการที่ควรปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการเรียน (Alan, 1985) ดังนี้ คือ

1. การเลือกภาพยนตร์ มีหลักในการพิจารณาเลือกใช้ภาพยนตร์สำหรับการเรียนการสอน ดังนี้ คือผู้สอนจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ โดยอาศัยคู่มือการเลือก หรือหนังสือรายชื่อภาพยนตร์ ทำการเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและ ความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนและผู้ออกแบบระบบการสอน จะต้องใช้ข้อมูลอื่นๆ ประกอบในการเลือกภาพยนตร์ด้วย

2. ทดลองฉาย เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพิจารณาเลือกใช้ภาพยนตร์ขณะที่ทดลองฉายดูนั้น ผู้สอนควรจดบันทึกเนื้อหา ความคิดรวบยอดที่สำคัญ ตัวอย่างคำศัพท์ที่สำคัญเทคนิคการเสนอเนื้อหา ข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนหรือจุดจำกัดต่างๆ

Rafael (2001) ได้ให้หลักการใช้ภาพยนตร์ในห้องเรียนการสอนภาษาไว้ ดังนี้

1. ก่อนนำมาฉายในห้องเรียน ผู้สอนควรชมภาพยนตร์เรื่องนั้น ก่อนเพื่อทราบถึงเนื้อหา รายละเอียด และความสำคัญของเนื้อ เรื่อง และควรจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้เพื่อการเตรียมพร้อมของผู้เรียน

2. ควรมีการเตรียมพร้อมผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์การชมภาพยนตร์นั้น ให้มากที่สุด เช่น ควรบอกจุดมุ่งหมายหรือจุดสำคัญของเรื่อง การอธิบายเรื่องย่อ หรือควรอธิบายคำยากในเรื่องนั้น เสียก่อน

3. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขณะฉายภาพยนตร์ ซึ่งอาจทำได้โดย

3.1 หยุดฉายภาพยนตร์เพื่อให้ผู้เรียนได้ซักถามหรือจดสิ่งสำคัญ

3.2 หยุดฉายภาพยนตร์เพื่อทดลองกระทำเกี่ยวกับการฝึกทักษะที่แสดงนั้น

3.3 สอดแทรกคำถามให้ผู้เรียนตอบ

3.4 ควรใช้ภาพยนตร์คู่กับสื่ออื่นๆ เพื่อให้ได้ผลดีมากกว่าใช้ภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว

เดียว

3.5 ใช้ภาพยนตร์สี่เพื่อเน้นความแตกต่างและแสดงข้อเท็จจริง

3.6 อาจฉายภาพยนตร์บางตอนซ้ำ เพื่อย้ำทักษะหรือเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

3.7 ควรมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้กระทำภายหลังการชมภาพยนตร์ เช่น การสรุปการอภิปราย หรือมอบงานให้ทำเพื่อทบทวนความเข้าใจ

นอกจากนี้ Davies and Pearse (2000) ได้ให้หลักการเลือกใช้ภาพยนตร์สำหรับการเรียนการสอนไว้ดังนี้ คือ

1. การพิจารณาถึงความเหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ ซึ่งได้แก่การที่ครูอาศัยคู่มือการเลือกหรือ และทำการเลือกภาพยนตร์ที่เหมาะสม กับเนื้อหาวิชา ความสามารถของนักเรียน และคำแนะนำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ คำแนะนำกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมติดตามผล ซึ่งครูต้องพิจารณาบางเรื่องจะมีข้อมูลและข้อทดสอบการประเมินผลการเรียน และวิธีประเมินผล โดยต้องพิจารณาภาพยนตร์จากหลักสูตรหรือหลักการตามคู่มือซึ่งจะต้องได้มีการหาประสิทธิผลและประเมินมาแล้ว

2. การใช้คู่มือในการเลือกภาพยนตร์นั้น ครูจะต้องระมัดระวัง ในเรื่องเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหา ความคิดรวบยอด และรูปแบบการใช้ภาษา ความทันสมัยของเนื้อหา ลำพังข้อมูลที่ได้จากผู้ผลิตจำหน่ายภาพยนตร์ยังไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจเลือก ภาพยนตร์ ครูและผู้ออกแบบระบบการสอนจะต้องใช้ข้อมูลอื่น ๆ ประกอบในการเลือกภาพยนตร์ด้วย

3. การทดลองฉายดู เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพิจารณาเลือกใช้ภาพยนตร์

ครูควรจัดลำดับเนื้อหาความคิดรวบยอดที่สำคัญ คำศัพท์ที่สำคัญ เทคนิคการเสนอเนื้อหา ข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนหรือจุดจำกัดต่างๆ เพื่อเป็นสิ่งสำคัญสำหรับวางแผนการใช้ภาพยนตร์และ สร้างแผนการสอนที่จะได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนหรือจุดจำกัดนั้น หรือละเว้นส่วนที่ บกพร่องหรือเป็นจุดอ่อนหรือจุดจำกัดนั้นละเว้นไม่ฉายให้ผู้เรียนดู

หลักการนำภาพยนตร์ไปใช้ในการศึกษา

มีหลักการพื้นฐาน 5 ประการ

ขั้นที่ 1 พิจารณาจำนวนและความพร้อมของผู้เรียนที่จะใช้ภาพยนตร์ในด้านต่างๆ

ขั้นที่ 2 ควรจะจัดสภาพห้องฉายเกี่ยวกับสภาพการเห็น และการได้ฟังที่ก่อให้เกิด

บรรยากาศที่ดีก่อนฉายภาพยนตร์

ขั้นที่ 3 การประเมินผลการศึกษาและการใช้ภาพยนตร์ ควรจะได้กระทำทันที

หลังจากใช้ภาพยนตร์เสร็จแล้วควรปฏิบัติดังนี้

ขั้นที่ 4 ควรจะมีการฉายซ้ำบางตอน หรือทั้งหมดเพื่อทบทวนการปฏิบัติ หรือการ อภิปราย ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และผลการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 5 การติดตามผล หรือการศึกษาจากภาพยนตร์ ควรจะมีกิจกรรมเสริมทั้งเป็น กลุ่มและเป็นรายบุคคล

สรุปได้ว่า การใช้ภาพยนตร์ในการเรียนการสอนภาษา ประกอบด้วยหลักการเลือกใช้ ภาพยนตร์ และหลักการนำภาพยนตร์ไปใช้ การเลือกใช้ภาพยนตร์ประกอบด้วย การพิจารณาถึง ความเหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ การทดลองฉาย ซึ่งต้องพิจารณาคัดเลือกให้เหมาะสมแก่การ เรียนการสอน หลักการนำภาพยนตร์ไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียน การให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมขณะชมภาพยนตร์ การประเมินผลการใช้ภาพยนตร์ การติดตามผลรายกลุ่มและ รายบุคคล

1.5 ขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพยนตร์

Goodwyn (2004) ได้กำหนดขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพยนตร์ ให้ไว้ดังนี้

1. ขั้นตอนการดูภาพยนตร์ ผู้สอนเล่าเรื่องย่อก่อนฉายภาพยนตร์ แจ้งให้ผู้เรียนรู้ว่าจะมี การตอบคำถามแสดงความคิดเห็นหลังจากดูภาพยนตร์ เรียนคำศัพท์ใหม่จากภาพยนตร์และเรียน ไวยากรณ์ที่จำเป็นต่อการเขียนเชิงวิจารณ์หลังดูภาพยนตร์

2. ขั้นขณะดูภาพยนตร์ ให้ผู้เรียนดูภาพยนตร์บางตอนและหยุดฉายชั่วคราว เพื่อคาดเดาเหตุการณ์หรือสมมติสถานการณ์ อาจมีการอภิปรายในกลุ่มย่อยหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากทราบเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในเนื้อเรื่องต่อไป

3. ขั้นหลังดูภาพยนตร์ นักเรียนแลกเปลี่ยนอภิปรายกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ได้ดูครูตั้งคำถามหรือประเด็นปัญหาให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา อภิปรายในกลุ่มย่อย ครูสรุปผลตามประเด็นปัญหาของแต่ละกลุ่ม จากนั้นให้นักเรียนเขียนความเรียงเชิงวิเคราะห์เป็นรายบุคคล

Brown (2000) ได้ให้ขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Goodwyn (2004)

ไว้ว่าการใช้ภาพยนตร์ในการสอนมีดังต่อไปนี้ คือ

1. กิจกรรมก่อนสอน เมื่อเตรียมชั้นเรียนให้พร้อมที่จะชมภาพยนตร์แล้วครูจะต้องสร้างความเชื่อมโยงประสบการณ์เก่าของผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสาระประสบการณ์ใหม่ที่จะได้เรียนรู้จากภาพยนตร์ ครูจะต้องระบุให้เห็นว่า วัตถุ, สิ่งของหรือเหตุการณ์ หรือแนวความคิดและความคิดรวบยอดต่างๆ ที่ผู้เรียนจะได้ชม, คำถามที่ผู้เรียนจะหาคำตอบได้จากภาพยนตร์, ให้ทราบกิจกรรมที่จะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนกิจกรรมเหล่านี้อาจจะทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น

1) อธิบายเนื้อหาความคิดรวบยอดที่นักเรียนได้เรียนมาแล้ว ซึ่งจะประกอบเป็นประโยชน์ที่จะเข้าใจภาพยนตร์ที่จะได้ชม

2) เขียนคำใจหรือข้อความประเด็นสำคัญของเรื่องบนกระดานดำ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบความหมายและจะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจเรื่องราวได้เป็นอย่างดี

3) ถามคำถามสำคัญที่จะหาคำตอบได้จากภาพยนตร์ เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการดูภาพยนตร์ให้ได้ผลดี

4) ใช้ฟิล์มสตริปหรือรูปภาพ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ที่จะใช้เพื่อให้เข้าใจเรื่องที่จะดูหรือเพื่ออธิบายบางส่วนของภาพยนตร์ที่จะอธิบายให้เข้าใจได้ไม่ชัดเจน

5) อธิบายเทคนิคพิเศษที่จะปรากฏในภาพยนตร์ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เรียนเข้าใจสับสนในสิ่งที่ผู้เรียนได้เห็นจากภาพยนตร์ เช่นเทคนิคการตัดภาพใหม่, เทคนิคการถ่ายทำภาพช้า ฯลฯ เป็นต้น

6) อธิบายให้ผู้เรียนได้ทราบ ถึงคุณค่าที่ผู้เรียนจะได้รับจากภาพยนตร์ คุณค่าของฉากตอนที่ผู้เรียนกำลังจะชม และสิ่งที่ผู้เรียนจะถูกคาดหวังว่าให้เรียนรู้จากภาพยนตร์

1. กิจกรรมระหว่างชมภาพยนตร์

1) ครูควรเสนอภาพยนตร์และดำเนินการเรียนการสอนเป็นลำดับขั้นเรียกความสนใจของผู้เรียนไปยังประเด็นสำคัญของเรื่องแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน และเรียงลำดับให้เห็นประเด็นสำคัญ พยายามอย่าให้มีสิ่งรบกวนหรือขัดจังหวะการดูถ้าหากว่าเห็นสมควรใช้การขัดจังหวะ เมื่อจำเป็นเช่นต้องอธิบายส่วนสำคัญตอนนั้นเพื่อจะได้เข้าใจหรือฝึกปฏิบัติตอนต่อไปได้ เมื่ออธิบายเสร็จแล้วต้องฉายตอนต่อไปทันทีบางครั้งจะต้องมีการวางแผนการใช้ภาพยนตร์อย่างดีก่อน ภาพยนตร์เรื่องนั้น เช่นฉายให้ดูบางส่วนที่ต้องการแล้วมีการอภิปรายหรือเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากทราบคำตอบหรือเนื้อเรื่องในตอนต่อไป

2) ครูอาจจะฉายภาพยนตร์ให้นักเรียนชมเพื่อให้นักเรียนได้ทราบเนื้อหารายละเอียดต่างๆไปก่อนแล้วครูอาจจะฉายให้ดูครั้งที่ 2 โดยมีการหยุดฉายตามจุดสำคัญ ๆ ที่ต้องการแล้วให้มีการอภิปรายหรือจดบันทึกย่อก็ได้ วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ซึ่งมีเนื้อหามากใช้เวลานาน ถ้าฉายแบบรวดเร็วจบ อาจจะไม่เหมาะสม

3) กิจกรรมหลังชมภาพยนตร์ เมื่อฉายภาพยนตร์จบแล้วจะมีการอภิปรายสรุปตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ในตอนต้น ในระหว่างการอภิปราย ครูจะแก้ไขความผิดรวบยอดที่ผิด ๆ อาจจะมีการฉายภาพยนตร์ซ้ำเพื่อเน้น หรือให้เห็นประเด็นสำคัญหรือเพื่อให้เข้าใจจุดใดจุดหนึ่งได้กระจ่างชัด แล้วให้นักเรียนทำกิจกรรมติดตามผล เช่นการให้อภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อทำการสรุปผลตามประเด็นปัญหาและอภิปรายกลุ่มใหญ่ร่วมกับครู การจัดฝึกทักษะโดยอาศัยภาพยนตร์เป็นตัวแทน ให้นักเรียนเลียนแบบฝึกทักษะนั้น การใช้แบบทดสอบโดยแบบปากเปล่าหรือแบบเขียนตอบคำถาม เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจที่นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ การให้นักเรียนเขียนรายงานสั้นๆจากหัวเรื่องเนื้อหาของภาพยนตร์นั้น การตั้งคำถามหรือปัญหาให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแนวความคิดที่สำคัญๆของภาพยนตร์ที่ได้ชมนั้น การให้นักเรียนนำเสนอแนวคิดประเด็นสำคัญของภาพยนตร์หรือเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภาพยนตร์เรื่องนั้น เช่นการจัดป้ายนิเทศ

Arthur (1999) ได้ให้แนวคิดสำหรับการใช้ภาพยนตร์ ในการเรียนการสอนทักษะบางอย่างนั้น การเรียนรู้ของผู้เรียนจะได้ผลดีถ้าหากว่านักเรียนได้ดูภาพยนตร์ด้วยความเข้าใจและฝึกคิดในสมองตามไปด้วย ครูควรเตรียมความพร้อมที่สมควรเช่น พัฒนาความรู้ความเข้าใจ ภูมิหลังที่จำเป็นบางอย่างก่อนเกี่ยวกับสถานการณ์หรือวัตถุดิบของที่นักเรียนจะได้พบเห็น หรือจะต้องเรียนรู้ในกิจกรรมทัศนศึกษาออกสถานที่ การใช้ภาพยนตร์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รายละเอียดก่อนจะ

ทำให้เรียนรู้สถานการณ์ วัตถุประสงค์ของหรือกระบวนการซึ่งมีความซับซ้อนหรือมีขั้นตอนมากได้ เข้าใจลึกซึ้ง

Goodwyn (2004) ได้เสนอว่าเกณฑ์การเลือกและแบบฟอร์มการประเมินผลเพื่อพิจารณาเลือกภาพยนตร์จะพิจารณาตาม เนื้อหาเหมาะสมกับทริตเมนต์ของเรื่อง ความถูกต้องของเนื้อหา คุณภาพของภาพ ความชัดเจนความเก่าใหม่ของคุณภาพของเสียง ความถูกต้อง น่าสนใจคำบรรยาย คำสนทนา มีความชัดเจน เข้าใจง่ายการลำดับภาพ การดำเนินเรื่องการแสดงสมบทบาทการเสนอเรื่องที่น่าสนใจ น่าสนใจเทคนิคการถ่ายทำ และเหมาะสมรวมถึงคู่มือการใช้ให้รายละเอียดที่เพียงพอ

Tatsuki (2005) ได้เสนอวิธีการใช้ภาพยนตร์เพื่อการเรียนการสอนไว้เป็นขั้นตอนดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 การนำเสนอบทเรียน โดยผู้สอนให้ผู้เรียนเห็นเฉพาะภาพหรือได้ยินเฉพาะเสียง หรือให้ดูทั้งภาพและได้ยินเสียงและให้คำถามทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยิน
 ขั้นตอนที่ 2 การให้ดูภาพและฟังเสียงเพื่อจับใจความ ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพ และฟังเฉพาะบางสิ่งบางอย่าง แล้วจึงให้จดข้อความหรือคำสำคัญ หรือให้ผู้เรียนคาดการณ์ล่วงหน้าว่าตัวละครจะพูดว่าอะไร

ขั้นตอนที่ 3 การให้ดูภาพและฟังเสียงอีกครั้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ดูภาพและฟังเสียงอีกครั้งเพื่อความเข้าใจ และจับใจความได้มากขึ้น โดยผู้สอนสอนภาษา เช่น คำศัพท์ใหม่ ไวยากรณ์ รูปแบบประโยค สำนวน โดยอาจพูดเป็นบางตอนและให้ผู้เรียนพูดแทนตัวละครเพื่อเป็นการฝึกการใช้ภาษา

ขั้นตอนที่ 4 การให้จดบันทึกคำศัพท์หรือโครงสร้างภาษาที่ได้เรียนมาเพื่อเตรียมการทำกิจกรรม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การเขียนแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 5 การแสดงกิจกรรมท้ายชั่วโมง โดยผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติโดยใช้ภาษาตามแบบที่ได้เรียนมา

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสอนโดยใช้ภาพยนตร์ประกอบด้วย ขั้นก่อนชมภาพยนตร์ ครูจะเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียนต่อภาพยนตร์และเนื้อหาที่จะได้เรียน ขั้นขณะชมภาพยนตร์ ผู้เรียนมีโอกาสซักถามปัญหาและจดบันทึกคำศัพท์และเนื้อหาที่ได้เข้าใจ ครูถามคำถามเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาภาษาและสิ่งที่ปรากฏบนภาพยนตร์ ขั้นหลังชมภาพยนตร์ ครูและผู้เรียนจะร่วมกันอภิปรายและผู้เรียนทำแบบทดสอบและการนำเสนอสู่ชั้นเรียน

1.6 ประเภทของภาพยนตร์ในการเรียนการสอน มีดังนี้

Tomalin (1990) ได้แยกประเภทภาพยนตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ภาพยนตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอนโดยตรง (Basic Instructional Film) สร้างขึ้นตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตรตรงตามตำราเรียนเพื่อต้องการให้เห็นกระบวนการการเคลื่อนไหวเช่น ภาพยนตร์แสดงการปลูกต้นไม้ ภาพยนตร์สาธิตการทดลองก๊าซออกซิเจน เป็นต้น
2. ภาพยนตร์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน (Supplementary Instructional Film) คือ ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมาย อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บันทึกเหตุการณ์ การท่องเที่ยว ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์โฆษณา ภาพยนตร์ต่าง ๆ เป็นต้น ที่ครูอาจนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้
3. ภาพยนตร์บันทึกเหตุการณ์ (Documentary Film) คือ เป็นภาพยนตร์ที่บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง มุ่งให้ความรู้ทั่วไป และข่าวสารแก่ผู้ชม
4. ภาพยนตร์เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technology Film) คือ ภาพยนตร์ที่เป็นสื่อผสม และการออกแบบภาพแนวสามมิติที่มุ่งเน้นถึงคุณภาพและความสามารถในการพัฒนาตัวเองควบคู่ไปกับเทคโนโลยีในอนาคตที่ไม่หยุดนิ่งของโลก Creative Media ด้วย
5. ภาพยนตร์สารคดีเพื่อความบันเทิงโดยสร้างให้เหมาะสมกับสาขาวิชาต่าง ๆ

Choi (2009) ได้ให้ประเภทของภาพยนตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. ภาพยนตร์นิยายวิทยาศาสตร์ (Science Fiction Film)

ในยุคที่สังคมมนุษย์เริ่มมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น เนื้อหาของภาพยนตร์มักจะพูดถึงปรากฏการณ์ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในด้านต่างๆ โดยมักมีความสมจริงสมจังของคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์รองรับเหตุการณ์ต่างๆ ในภาพยนตร์

ในอดีต ภาพยนตร์ตระกูลนี้มักเกี่ยวข้องกับเรื่องของการเดินทางไปในอวกาศเป็นหลัก เนื่องจากเป็นความลึกลับน่าอัศจรรย์ที่สุดของมนุษยชาติในยุคนั้น ปัจจุบันจะพบว่าเนื้อหาในภาพยนตร์นิยายวิทยาศาสตร์มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การโคลนนิ่ง การตัดต่อพันธุกรรม หรือแม้แต่เรื่องของเทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้น

2. ภาพยนตร์จินตนาการ (Fantasy Film)

เนื้อหาของภาพยนตร์ Genre นี้คือการพาคนดูหลุดออกไปจากโลกของความเป็นจริง และเข้าสู่โลกของความฝัน โดยมักมีแก่นของที่พูดถึงการค้นพบตัวเองของตัวละครเอก และตัวละครเอกก็ต้องเผชิญหน้ากับการเลือกระหว่างโลก 2 โลก คือ โลกของความจริง และโลกของความฝันหรือจินตนาการ

3. ภาพยนตร์สยองขวัญ (Horror Film)

ลักษณะที่สำคัญของภาพยนตร์สยองขวัญก็คือการเป็นภาพยนตร์ที่แสดงถึงความน่าสยดสยอง อันเนื่องมาจากความตายและการฆ่าฟัน ตัวเอกหรือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็น “ผู้ฆ่า” หรือ “นักล่า” มักจะเป็นฆาตกร โรคจิต เป็นปีศาจร้าย เป็นผี เป็นสัตว์ประหลาดตลอดจนถึงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มาจากต่างดาว หรือว่าเป็นสัตว์ร้ายซึ่งมีอยู่ทั่วไปในความเป็นจริง

4. ภาพยนตร์ผจญภัย (The Adventure Film)

เป็นภาพยนตร์ที่รวบรวมแนวทางต่างๆ ไว้หลากหลาย เช่น การสู้รบ การเดินทางที่เต็มไปด้วยอันตราย และเหตุการณ์หายหน้าต่างๆ เนื้อหาของภาพยนตร์มักให้ความสำคัญกับตัวละครเอกเป็นอย่างมาก มีการเสนอภาพตัวละครเอกในฐานะวีรบุรุษที่ต้องเผชิญความขัดแย้งและอันตราย ทั้งความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย และตัวละครที่ร่วมเดินทางไปด้วย โดยกับเฉพาะนางเอกของเรื่อง

5. ภาพยนตร์เพลงงานศิลป์แห่งภาษาเสียง (The musical)

ภาพยนตร์เพลง เป็นแนวทางที่มีลักษณะพิเศษประการหนึ่ง คือ เป็นงานที่เข้าถึงได้ง่าย ในขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่มีความสลับซับซ้อน การเป็นภาพยนตร์ที่เข้าถึงได้ง่ายก็เพราะว่า โครงเรื่องของภาพยนตร์เพลงส่วนมากมักตรงไปตรงมาไม่ยากแก่การทำความเข้าใจ ทั้งยังมีดนตรีทำนองคุ้นเคยในชีวิตประจำวันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ แต่ที่กล่าวว่ามันเป็นงานที่ซับซ้อนก็เนื่องจากหากต้องการพิจารณาถึงประเด็นทางสังคมและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ก็จะพบว่า ภาพยนตร์เพลงเป็นแนวทางที่ยากจะเข้าใจชัดเจน ภาพยนตร์เพลงอาจจะเป็นเพียงแค่ความบันเทิง การแสวงหาความเพลิดเพลินจากมันจะเป็นเรื่องง่าย ทว่าการค้นหาและวิเคราะห์ความบันเทิงชนิดนี้ในเชิงวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อตระหนักถึงนัยทางสังคม

6. ภาพยนตร์ตลก (Comedy)

Comedy of incidents เป็นตลกที่ถือเอามุขตลกเป็นสำคัญ มีการวางโครงเรื่องเอาไว้อย่างหลวม ๆ ไม่ได้กำหนดเหตุการณ์แน่ชัด เรื่องราวล้วนเกิดขึ้นเพื่อให้ผู้แสดงได้เล่นมุขตลกเท่านั้นเอง เนื้อเรื่องแทบจะไม่มีมีความสำคัญอะไรเลย ผู้ที่ทำตลกแนวนี้เชื่อว่ามุขตลกนั้นมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวของมันเองแล้ว

Comedy of situation ถือว่าเรื่องราวหรือเนื้อหาสาระเป็นประเด็นสำคัญ ใช้มุขตลกเป็นส่วนประกอบในการเดินเรื่องเท่านั้น ตลกประเภทนี้รู้จักกันดีในชื่อประเภทแรกเห็นว่ามุขตลกเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ในตัวเอง ส่วนประเภทหลังเห็นว่ามุขใดอย่างหนึ่ง ประเภทแรกเน้นที่มุขตลก ส่วนประเภทหลังใช้มุขตลกเป็นเพียงส่วนประกอบหรือเป็นเครื่องมือในการแสดงความคิด

นอกจากนี้ภาพยนตร์แบ่งได้เป็นหลายประเภทขึ้นอยู่กับว่าจะยึดถือหลักเกณฑ์ในเรื่องใด เช่น แบ่งตามขนาดของฟิล์มภาพยนตร์ แบ่งตามเนื้อหาและการเสนอเรื่องของภาพยนตร์นั้น ๆ แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งาน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะฟิล์มภาพยนตร์ที่นำมาใช้ทางการศึกษาซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ (John : 2001)

1. ภาพยนตร์สารคดี (Documentary film) เป็นภาพยนตร์ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นจริงในสังคม ทั้งในการให้การศึกษาทางตรงและทางอ้อมแต่เป็นคนละประเภทกับภาพยนตร์ประเภทการสอน (Instructional film)

2. ภาพยนตร์ทางการสอน (Instructional film) เป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์พิเศษ เพื่อใช้ทางด้านการเรียนการสอนโดยตรง เสนอเนื้อหาสาระที่เป็นจริงเป็นจังกับผู้ดูมุ่งให้เกิดการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกับกลุ่มผู้ดู ภาพยนตร์บางเรื่องต้องอาศัยพื้นฐานความรู้เฉพาะด้าน จึงจะสามารถเข้าใจเนื้อหาในภาพยนตร์ได้

3. ภาพยนตร์เรื่อง (Fiction film) เป็นภาพยนตร์เรื่องที่ให้ความบันเทิงซึ่งในการแสดงเป็นหลัก แต่สอดแทรกความรู้ ความคิดบางอย่างเอาไว้ในเรื่อง วัตถุประสงค์ของภาพยนตร์ประเภทนี้ ก็เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มคนผู้ดูไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย ขณะที่ดูก็ได้รับความเพลิดเพลินและได้ความรู้ตามไปด้วย

สรุปได้ว่า ภาพยนตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอน สามารถแยกได้ตามประเภทที่ใช้ในการสอน และแยกตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน หากแยกภาพยนตร์ตามประเภทที่ใช้ในการสอน จะพิจารณาตามคุณสมบัติของภาพยนตร์เป็นหลักแล้วจึงวิเคราะห์ให้เข้ากับเนื้อหาวิชา หากแยกตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน จะพิจารณาเลือกตามเนื้อหาวิชาที่จะสอนเป็นหลัก ซึ่งได้แก่ ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์ทางการสอน และภาพยนตร์เรื่อง

1.7 ประโยชน์และคุณค่าของภาพยนตร์ในการเรียนการสอน

ภาพยนตร์มีประโยชน์และคุณค่าในการเรียนการสอนมากมายเช่น

1. ภาพยนตร์ช่วยเชื่อมการเห็นภาพลักษณะเคลื่อนไหว กับเสียงบรรยาย ประกอบด้วย การได้ใช้ประสาทรับรู้ถึง 2 อย่างทั้งจากการได้เห็นและการได้ยินในขณะเดียวกันนี้เอง ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

2. ภาพยนตร์ช่วยจัดอุปสรรคในด้านความสามารถในการเรียนรู้ภาพยนตร์เป็นเสมือนผู้สื่อสารที่มีแนวคิดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะใช้ทักษะการอ่านเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเองนักเรียนที่ประสบปัญหาความยุ่งยากหรือไม่เข้าใจ ประสบการณ์การเรียนบางอย่างที่มีความซับซ้อน

3. ภาพยนตร์ช่วยสร้างสิ่งต่างๆ ในอดีตได้ เช่น เหตุการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์ทำให้น่าตื่นเต้นและน่าเชื่อถือได้โดยการแสดงนาฏกรรมต่างๆ

4. ภาพยนตร์ช่วยสร้างประสบการณ์ “ร่วม” ช่วยเชื่อมประสบการณ์ที่แตกต่างกันของสมาชิกในกลุ่มได้

5. ภาพยนตร์สามารถแสดงการกระทำที่ติดต่อนี้เองกันให้เห็นและทำได้เหมือนสภาพความเป็นจริงตามธรรมชาติได้ ซึ่งสื่อชนิดอื่นโดยเฉพาะสื่อทางภาษา หรือสิ่งพิมพ์ ไม่สามารถจะทำได้

6. ภาพยนตร์ทำให้เห็นประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างใกล้ชิด

7. ภาพยนตร์เอาชนะอุปสรรคทางกายภาพในการเรียนหลายด้าน

8. ภาพยนตร์บางชนิดสามารถใช้ในการทดสอบได้ด้วยคุณสมบัติของภาพยนตร์ที่มีความยืดหยุ่นได้

คุณค่าของภาพยนตร์การศึกษา

1. เป็นเครื่องมือในการสร้างความสนใจได้ดี

2. ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมกลายเป็นรูปธรรม

3. ทำให้เห็นปรากฏการณ์ต่างๆ เป็นจริงได้มาก

4. สร้างบรรยากาศที่ดี ทำให้เกิดอารมณ์ร่วมเหมือนได้อยู่ในสถานภาพนั้น

5. ทำให้เรียนรู้ได้มากในเวลาจำกัด ทั้งนี้เพราะมีภาพเป็นสื่อหลัก

6. ช่วยทำให้สามารถเข้าใจง่ายในสิ่งที่มีการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น

การถ่ายทำแบบใช้เวลา (Time – Lapse) เกี่ยวกับการบานของดอกไม้ การคลออด การถ่ายแบบช้า

(Slow Motion) ให้เห็นชัด ๆ การถ่ายภาพยนตร์การ์ตูน (Animation) เป็นต้น

7. สามารถใช้ได้กับการศึกษาทุกระดับ สนับสนุนการเรียนการสอนและการศึกษาแบบเปิดได้ดีอีกด้วย

ข้อดีของภาพยนตร์

1. ภาพยนตร์เสนอเรื่องราวให้ผู้เกิดการเรียนรู้โดยไม่ต้องอาศัยทักษะในการอ่าน

2. ภาพยนตร์สามารถแสดงการกระทำที่ต่อเนื่องตามความเป็นจริงได้อย่างถูกต้อง

3. ภาพยนตร์ให้ความกระจ่างแก่ผู้ดู มองเห็นภาพอย่างแจ่มแจ้ง เพราะผู้ดูสามารถเห็นภาพจากแง่มุมต่างๆ และตามความเร็วที่เป็นจริง

4. การถ่ายภาพยนตร์สามารถปรับการเคลื่อนไหวของวัตถุให้เร็วช้าได้ตามความต้องการ (Time Lapse) ทำให้สามารถนำมาวิเคราะห์วิจารณ์ได้ จึงช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีเช่น ภาพช้า ภาพเร็ว ภาพหยุดนิ่ง เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าภาพยนตร์สามารถนำมาใช้ประกอบในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ภาษา เนื่องจากเป็นสื่อที่นักเรียนสามารถมองเห็นภาพไปพร้อม ๆ กับการฟัง อีกทั้งภาพยนตร์เป็นสื่อภาพเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติและสมจริง ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถจดจำข้อมูลที่เป็นเนื้อหาหรือข้อมูลทางภาษาได้ดี ประการสำคัญคือครูผู้สอนต้องคัดเลือกประเภทภาพยนตร์ ที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ความรู้ความสามารถของนักเรียน และนำไปใช้ร่วมกับวิธีการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม จึงจะทำให้เกิดการเรียนการสอนที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. บทบาทสมมติและการสอนภาษาโดยบทบาทสมมติ

2.1 ความหมายของบทบาทสมมติในการเรียนการสอนภาษา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติขึ้น ผู้เรียนได้แสดงตามบทบาท เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ประสบกับสถานการณ์จริงในสภาพของการสมมติ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลอง และเรียนรู้การปรับพฤติกรรมในการประสบกับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535, หน้า 142-143) กล่าวถึงกิจกรรมบทบาทสมมติว่า เป็นกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติขึ้นจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง มาเป็นเครื่องมือในการสอน โดยผู้เรียนสวมบทบาทนั้นและแสดงพฤติกรรมไปตามความรู้สึก อารมณ์ และเจตคติของผู้แสดงที่มีต่อบทบาทการแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะทางภาษา เพราะการสร้างสถานการณ์สมมติและให้ผู้เรียนสวมบทบาทต่างๆ ในสถานการณ์ที่กำหนดไว้จะช่วยให้เกิดจินตนาการ และแรงบันดาลใจที่จะนำทักษะทางภาษาที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการสื่อสาร

การแสดงบทบาทสมมติในกิจกรรมการสอนภาษามุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องในสถานการณ์ต่างๆ และชี้ให้เห็นความสำคัญของการใช้คำที่ถูกต้องและเหมาะสมในแนวคิดของ วิสาข์ จิตวิตร (2528, หน้า 47) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ดีที่สุดที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับสภาพของสังคม เพราะนักเรียนสามารถสวมบทบาทต่าง ๆ ที่นักเรียนจะมีโอกาสนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เช่น ระหว่างลูกค้า

กับคนขายของ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรมนี้ คือ ให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกัน อย่างมีความหมายมากกว่าจะเน้นด้านไวยากรณ์ และ โครงสร้างสอดคล้องกับแนวความคิดของ เสริมศรี ไชยศรี (2539, หน้า 110) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ (Role-Plays) หรือ (Role Playing) เป็นการแสดงบทบาทในสถานการณ์ที่เลือกขึ้นสถานการณ์นั้นเป็นสถานการณ์ที่เลือกขึ้น สถานการณ์นั้นเป็นสถานการณ์ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ มุ่งส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจใน ทัศนคติต่างๆ ในความรู้สึกและในสถานการณ์ของผู้ที่ตนสวมบทบาทอยู่จากการแสดงบทบาท สมมติ คาดว่าจะเกิดความเข้าใจได้ลึกซึ้งมากกว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการแสดงในเวลา สั้นๆ มักเป็นการแสดงอย่างฉับพลันก็ได้ไม่ต้องเตรียมตัวล่วงหน้า เพื่อชักจูงเหมือนกับการแสดง ละครทั่วไป บางกรณีถ้าเป็นกรณีง่ายๆ ก็ไม่ต้องมีการบอกบทมากนัก บอกเพียงแต่ลักษณะทั่วไป แล้วปล่อยให้ผู้เรียนแสดงอารมณ์คำพูดเอง

นอกจากนั้น Sturtridge (1977, p.21) กล่าวว่า ในการแสดงบทบาทสมมติผู้เรียน สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ไม่ต้องการจะพูด และเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนไม่วิตกกังวลในการใช้ภาษา และสนองตอบการสนทนาได้อย่างทันท่วงทีโดยไม่เกิด ความกลัว เนื่องจากสามารถขอคำชี้แนะจากผู้สอนและเพื่อนในกลุ่ม ได้ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ ในการสื่อสาร ให้คำจำกัดความของบทบาทสมมติว่าบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้อง แสดงบทบาทต่างๆ กัน

สรุปได้ว่า กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นวิธีการเรียนวิธีหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ ภาษาในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยที่ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกใช้ภาษาให้ เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์การใช้ นอกจากบทบาทสมมติจะเอื้อประโยชน์ให้ผู้เรียนมี พัฒนาการทางด้านความสามารถในการฟัง พูด แล้วยังเป็นเทคนิคการสอน วิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนอีกด้วย เนื่องจากผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน มีอิสระใน การเลือกใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ในกิจกรรมการเรียนภาษาที่มีความหมาย นอกจากนี้ผู้เรียนจะ เกิดความสนุกสนานกับกิจกรรมและบรรยากาศในการเรียน

2.2 องค์ประกอบของกิจกรรมบทบาทสมมติ

Corey (1995) ได้ให้องค์ประกอบที่สำคัญของการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่หรือหัวข้อเรื่องสนทนา เป็นการสร้างท้องเรื่อง และโครงเรื่อง โดยอธิบายถึงสถานการณ์และสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำ อาจเป็นเรื่องง่ายๆ จนถึงยาก ซับซ้อน

2. บทบาท หมายถึง การมอบหมายบทบาทให้ผู้เรียนสวมบทบาทที่กำหนดให้ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจในบุคลิกภาพ ประสบการณ์ สถานะทางสังคม ปัญหาและความต้องการของบทบาทที่ตนจะแสดง ในส่วนนี้ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความคิด

3. ข้อมูลเกี่ยวกับภาษา หมายถึง ส่วนที่เป็นประโยชน์สำหรับการแสดงบทบาทสมมติ หมายรวมถึง คำนวน วลี คำศัพท์เฉพาะ และรูปแบบของภาษา ซึ่งผู้สวมบทบาทจำเป็นต้องใช้ในสถานการณ์นั้นๆ ส่วนนี้อาจเพิ่มเติมข้อมูลทางภาษาด้านสังคม หรือระดับภาษา

4. ความรู้พื้นฐานในเนื้อหาของสถานการณ์ หมายถึง ความรู้ทั่วไป ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีเกี่ยวกับสถานการณ์ในการแสดง ครูควรให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการแสดงบทบาท เช่นให้อ่านข้อความ เล่าให้ฟัง และฉายภาพยนตร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ Carolyn (2004) กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ มีดังนี้

1. ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ เมื่อนำมาปฏิบัติในห้องเรียนแล้วจะแยกกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้แสดงเป็นกลุ่มที่ได้รับมอบหมายบทบาทจากครูผู้สอนแล้ว จากการจัดวางแผน การเรียนการสอนของผู้เรียนทั้งชั้นให้แสดงบทบาทต่าง ๆ กัน กับกลุ่มผู้ชมซึ่งจะเป็นกลุ่มสังเกตการณ์ โดยจะนำผลจากการสังเกตไปอภิปรายภายหลัง

2. เหตุการณ์ ประเด็น หรือปัญหา ซึ่งอาจจะหยิบยกจากในแบบเรียน หรือผู้สอนสร้างขึ้นใหม่เองตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ว่าจะให้ผู้เรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์นั้น โดยทั่วไป ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดเหตุการณ์เอง และนำเหตุการณ์นั้น ๆ มาเสนอแก่ผู้เรียนเพื่อการแสดงต่อไป

3. ฉากและสื่อการสอน จำเป็นไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะความสำคัญของการเรียนการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้แสดงมากกว่าสิ่งใด

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของกิจกรรมบทบาทสมมติประกอบด้วย องค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่ ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ ฉากและสื่อการสอน ครูเป็นผู้ควบคุมและดูแลให้แก่ผู้เรียนในเบื้องต้น องค์ประกอบทางเนื้อหาวิชา ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับภาษา สถานการณ์ บทบาท และความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถกำหนดและแสดงความคิดเห็นได้ ครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางและแก้ไขข้อบกพร่อง

2.3 ประเภทของการแสดงบทบาทสมมติ

สุคนธ์ ดินรพานนท์ (2545, หน้า 98) กล่าวว่า บทบาทสมมติแบ่งออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

1. การแสดงแบบเตรียมบทบาทแล้ว ผู้สอนได้เตรียมบทบาทมาแล้ว และผู้เรียนจะแสดงตามบทบาทดังกล่าว ซึ่งบางครั้งอาจมีการซักซ้อมล่วงหน้ามาบ้าง
2. การแสดงโดยทันทีทันใด เป็นการแสดงอย่างฉับพลัน อาจเป็นการแสดงที่เกิดขึ้นจากความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น
3. การแสดงโดยกำหนดสถานการณ์ให้เป็นประเภทสมระหว่างประเภทที่ 1 และ 2 คือ ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดสถานการณ์ขึ้น และนำมาเล่าให้ผู้เรียนฟังในภาพรวม โดยผู้แสดงจะต้องคิดหาคำพูดและเทคนิคในการแสดงด้วยตนเอง

Dougill (1987) ได้แยกกิจกรรมบทบาทสมมติออกเป็นสองประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมบทบาทสมมติที่ไม่มีบทพูด (Without script) ครูเป็นผู้ให้บทบาทและสถานการณ์แก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะต้องสร้างบทสนทนาด้วยตัวเอง เตรียมอุปกรณ์และความพร้อมด้วยตนเอง
2. กิจกรรมบทบาทสมมติที่มีบทพูด (With script) ครูเป็นผู้กำหนดบทบาทและสถานการณ์ รวมทั้งบทพูดให้แก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างสรรค์ลักษณะและรูปแบบการนำเสนอด้วยตนเอง

Margot (2006) กล่าวว่าการใช้บทบาทสมมติมี 2 แบบ คือ

1. การใช้บทบาทสมมติที่เตรียมไว้ล่วงหน้า (Preplanned or Structure role playing)
- การใช้บทบาทสมมติแบบนี้มีรากฐานมาจากความคิดที่ว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนมากที่สุด ผู้เรียนเรียนรู้โดยการทดลองฝึกหัดและลองผิดลองถูก ผู้เรียนสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นและเลียนแบบหรือรู้โดยการมีปฏิริยาโต้ตอบพฤติกรรมของผู้เสนอบทบาทผู้เรียนจะทำหน้าที่ตีความและตัดสินใจอย่างพินิจพิเคราะห์ สมาชิกในกลุ่มจะเกิดความคิดรวบยอดในหลักการเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถที่จะเพิ่มความรู้สึเกี่ยวกับ การรับรู้ การมองเห็นและ การแก้ปัญหา

3. การใช้บทบาทสมมติแบบอัตโนมัติ (Spontaneous role playing) รูปแบบนี้สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้ด้วยการสังเกตเลียนแบบและการวิจารณ์หรือติชม ในแบบนี้ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมด้านกระบวนการวิเคราะห์ในสถานการณ์การเรียนรู้ ให้คิดหารูปแบบพฤติกรรมของเขาเองมาทดลอง และค้นคว้าหาแบบของพฤติกรรมใหม่ๆ การใช้บทบาทสมมติแบบนี้มักใช้ปนกับแบบเตรียมไว้ล่วงหน้า ซึ่งขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของกลุ่มและการควบคุมของครู

สรุปได้ว่า บทบาทสมมติสามารถแบ่งได้ตามประเภทของการเตรียมตัวแสดงและขั้นตอนการฝึกซ้อมของผู้แสดง แบ่งตามประเภทของการเตรียมตัวแสดง ได้แก่ บทบาทสมมติที่มี

การเตรียมล่วงหน้า และบทบาทสมมติที่แสดงแบบทันทีทันใด หากแบ่งตามขั้นตอนการฝึกซ้อมของผู้แสดง ได้แก่ บทบาทสมมติที่มีบทพูด และบทบาทสมมติที่ไม่มีบทพูด เป็นต้น

2.4 การจัดกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ

การแสดงบทบาทสมมตินั้น ผู้สอนสามารถออกแบบเพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องและเนื้อหา ตลอดจนผลการเรียนรู้ดังนี้ (สุคนธ์ ดินรพานนท์, 2545, หน้า 98)

1. การแลกเปลี่ยนบทบาท (Role-Reversal) โดยเมื่อมีบทบาทในเรื่องนั้น 3 บทบาท เช่น บทบาทเป็น พ่อ แม่ ลูก เมื่อเด็กชายจอม ได้แสดงเป็นพ่อแล้วต่อไปก็ลองเปลี่ยนบทบาทเป็นแม่ และต่อไปเปลี่ยนบทบาทเป็นลูก ผู้แสดงได้เข้าใจบทบาททุกบทบาท จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถปรับตัวเองได้ เมื่อจบการแสดงให้มีการวิเคราะห์บทบาทกับหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กัน

2. การแสดงบทบาทที่ผู้แสดงรำพึงกับตนเอง (Soliloquy) โดยให้ผู้แสดงพูดถึงรำพึงออกมาดังๆ จะช่วยให้ผู้แสดงแต่ละกลุ่มเกิดความเข้าใจ มีความรู้สึกและทัศนคติที่ดีต่อกัน เช่น ในหน่วยบทเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อบุคคลต่าง ๆ เพื่อหาหลักการปฏิบัติตนต่อบุคคลต่าง ๆ ในสังคม เช่น บุคคลที่กำลังเข้าแถวซื้อบัตรภาพยนตร์แล้วมีบุคคลหนึ่งแซงคิว บุคคลที่อยู่ด้านหลังก็รำพึงออกมาว่ามีความรู้สึกอย่างไร หรือแสดงบทบาทลูกต่อว่าพ่อแม่ที่เคียดแค้นให้ลูกอ่านหนังสือ ผู้เรียนที่แสดงเป็นพ่อแม่รำพึงรำพันออกมาว่ามีความรู้สึกอย่างไร ที่ลูกเชื่อฟัง เมื่อผู้เรียนได้แสดงบทบาทจบแล้วควรได้มีการสรุปถึงความรู้

3. การหมุนเวียนบทบาท (Role-Rotation) คือ ให้ผู้เรียนหลายๆ คนเปลี่ยนกันมาแสดงเป็นตัวละครเดิม เช่น กำหนดตัวละครแสดงเรื่อง การเตรียมตัวจัดงานวันกตัญญู หรืองานวันไหว้ครู หรือการเตรียมตัวร่วมกิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ เพื่อจะได้เห็นบทบาทของบุคคลว่าในวันนั้น ควรทำอะไรบ้าง

4. การแสดงสองบทบาท (Monodrama) วิธีการนี้มอบให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติคนเดียวแต่มี 2 บทบาท โดยแสดงกลับไปกลับมา เช่น ผู้เรียนไม่ช่วยเหลือกิจกรรมงานกลุ่ม ผู้สอนก็จัดให้ผู้เรียนคนนั้นแสดงเป็นนักเรียนที่ไม่ยอมช่วยเหลืองานกลุ่ม กับแสดงเป็นสมาชิกในกลุ่มที่ช่วยแนะนำช่วยเหลืองานเพื่อน ๆ การแสดงทั้ง 2 บทบาท จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนที่ไม่ยอมช่วยเหลืองานกลุ่ม กับแสดงความรู้สึกของบุคคลที่มีความรักความเข้าใจความรู้สึกเพื่อน จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถแสดงบทบาทนั้น ๆ ออกมาได้เป็นอย่างดี

5. การใช้วิธิดูภาพสะท้อน (The Mirror Technique) เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้แสดงร่วมกันเป็นหมู่ โดยการนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มมาให้ผู้อื่นแสดง เพื่อช่วยให้เจ้าของปัญหา

มองเห็นตนว่าเป็นคนอย่างไร เช่น เพื่อนในห้องเรียนบางคนเป็นคนช่างพูดโอ้อวด บางคนเป็นคนถ่อมตัว บางคนเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่นดังนั้น เมื่อมีการดูบุคคลอื่นแสดงบทบาทที่เปรียบเสมือนภาพสะท้อนของบุคคลซึ่งมีลักษณะดังกล่าวก็จะทำให้ได้เฝ้าคิดและอาจปรับปรุงตนเองในกรณีที่บุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

6. การแสดงบทบาทผสม (Multiple Role – Playing) เป็นบทบาทสมมติที่ให้ผู้เรียนหลายกลุ่มแสดงบทบาทเดียวกันไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีการเปรียบเทียบกันเกี่ยวกับการตัดสินใจในการนำเสนอหรือแก้ปัญหา

7. การแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นกลุ่ม (Group Role Reversed) เป็นการกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มทุกคนรับช่วงบทบาทของสมาชิกกลุ่มอื่น ที่กำลังแสดงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งกลุ่มจะได้รับปัญหาที่สมาชิกทุกคนจะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยการแสดงบทต่อจากบทบาทที่ผู้อื่นกำลังแสดงอยู่

8. การแสดงบทบาทของผู้ชม (Audience Role - Play) ใช้สำหรับให้ทุกคนได้ชมการแสดงหลาย ๆ แบบแล้วจึงให้ผู้ชมตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุด

2.5 การจัดกิจกรรมบทบาทสมมติในการเรียนการสอนภาษา

วิไลพร ธนสุวรรณ (2530) ได้เสนอการนำกิจกรรมบทบาทสมมติมาใช้ในห้องเรียนการสอนภาษา ว่าประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นนำเสนอกิจกรรม ครูแจกบัตรบทบาทให้แก่ผู้เรียนอ่านทำความเข้าใจ โดยครูจะเป็นผู้ตรวจเช็คความเข้าใจของผู้เรียนโดยการให้ผู้เรียนสรุปกิจกรรมในบัตรบทบาทนั้นให้ชั้นเรียนฟัง หลังจากนั้นครูจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตาม

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นของการทำงานกลุ่มและการแสดง ประกอบด้วย

2.1 การเตรียมความพร้อม ผู้เรียนในกลุ่มช่วยกันหาวิธีที่จะแสดงบทบาทของตน โดยมีครูเป็นผู้แก้ไขข้อบกพร่องด้านตัวภาษา ต่อจากนั้นผู้เรียนก็จะซ้อมบทบาทของตนก่อนการแสดง

2.2 ขั้นแสดง หลังจากซ้อมบทบาทแล้ว ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะแสดงบทบาทให้เพื่อนและครูดู ในขั้นนี้ครูยังไม่เข้าไปแก้ไขผู้เรียนทันที แต่ครูควรจดสิ่งที่เด็กกระทำผิดเพื่ออภิปรายตอนท้าย

3. ขั้นอภิปรายผล ในขั้นนี้ครูและผู้เรียนจะร่วมกันประเมินกิจกรรมและพิจารณาแก้ไขปัญหาที่ใช้ โดยครูเป็นผู้นำการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนช่วยกันวิจารณ์ผลการแสดงของตน

4. ขั้นตรวจสอบความเข้าใจ ในขั้นนี้ครูจะตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับกิจกรรมการละคร ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงสด หรือสถานการณ์จำลอง โดยใช้คำถามซักถามแบบปากเปล่า

สุคนธ์ ลินธพานนท์ (2545, หน้า 100–103) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการสอน ดังนี้ คือ

1. ขั้นเตรียมการ

ขั้นนี้เป็นการเตรียมการของผู้สอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1.1 การวิเคราะห์และกำหนดขอบเขตของปัญหา ผู้สอนจะต้องสามารถ

จำแนกสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่าจะอะไรหรือปัญหาอะไรเป็นจุดที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

1.2 กำหนดสถานการณ์และบทบาทสมมติ เมื่อผู้สอนได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว

จึงนำมากำหนดสถานการณ์ที่ง่าย ๆ ชัดเจน (ซึ่งอาจจะเขียนเป็นบทบาทให้ผู้เรียนได้แสดงไว้ก็ได้) สถานการณ์ในบทนั้นควรมีความขัดแย้งหรืออุปสรรค มีเนื้อหาเรื่องราวที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ไม่มีความซับซ้อนมากนัก การกำหนดสถานการณ์ในบทนั้นเพื่อเป็นการฝึกฝนการแก้ปัญหา และการตัดสินใจของผู้เรียน

2. ขั้นแสดง

วิธีสอนแบบการแสดงบทบาทสมมตินั้น ในขั้นแสดงแบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

2.1 การอุ่นเครื่อง เป็นการนำผู้เรียนหรือกระตุ้นผู้เรียนไปสู่เรื่องที่จะเรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกัน ผู้สอนอาจจะพูดโน้มน้าวใจผู้เรียนให้ตั้งใจฟังเรื่อง อย่างตั้งใจ และมีวิธีการทำให้ผู้เรียนรู้ว่าทุกคนมีโอกาสจะประสบกับปัญหาทำนองนั้น และกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดที่จะช่วยแก้ปัญหานั้น ผู้สอนจะต้องมีวิธีการเล่าที่เร้าใจผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกตามเรื่องที่เล่าและจะต้องทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหานั้น เรื่องหรือสถานการณ์ที่ผู้สอนนำมาเล่านั้นอาจจะแต่งขึ้นเองให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการสอน

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง การเลือกตัวผู้แสดงนั้นอาจเลือกได้หลายทาง โดยผู้สอนเป็นผู้เลือกหรือผู้เรียนมีส่วนในการเลือกกว่าแสดงบทใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการแสดงและการสอนเป็นสำคัญ เช่น เลือกผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียงกับบท เลือกผู้แสดงที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับบท เลือกผู้แสดงที่แสดงคนออกมาว่าตนเข้าใจเรื่องเป็นอย่างดี

2.3 การจัดฉากตัวแสดงเมื่อได้ตัวผู้แสดงแล้วผู้สอนควรให้ผู้เรียนที่เหลือได้มีส่วนร่วมในการจัดสถานที่แบบสมมติขึ้น เพื่อให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง การจัดฉากนั้นอาจจะใช้วิธีแบบง่าย ๆ จนกระทั่งถึงการจัดฉากแบบหรูหราก็ได้ แล้วแต่สภาพการณ์ที่เหมาะสม

2.4 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้สอนจะต้องเตรียมผู้เรียนให้รู้จักสังเกต และรู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์ไปด้วย เป็นการฝึกผู้เรียนให้มีส่วนร่วมและได้ร่วมกิจกรรมการอภิปรายหลังการแสดง โดยผู้สอนจะต้องแนะนำผู้เรียนให้รู้จักเป็นผู้สังเกต รับฟังวิธีการแก้ไขปัญหาของเพื่อนที่เสนอมา

2.5 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดง ก่อนแสดงผู้เรียนควรได้วางแผนกันคร่าวๆว่าจะแสดงกันอย่างไร การแสดงจะเป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยผู้สอนจะช่วยให้ผู้แสดงเข้าใจสถานการณ์มากขึ้น โดยการถามเพื่อสร้างความมั่นใจ เช่น เรื่องเกิดขึ้นที่ไหน สถานที่นั้นเป็นอย่างไร ตัวละครมีใครบ้าง มีบทบาทอย่างไร

2.6 การแสดง เมื่อทุกคนพร้อมแล้วก็ให้เริ่มการแสดงได้ ผู้แสดงทุกคนจะแสดงตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายเป็นไปตามธรรมชาติ มีการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก การตัดสินใจของตน เหมือนกับว่าตนเองอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง

2.7 การตัดบท เมื่อการแสดงเป็นไปจนได้เวลาพอสมควรแล้ว และการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้แล้ว เพื่อไม่ให้มีการแสดงยืดเยื้อจนผู้ชมเกิดความเบื่อหน่ายผู้สอนก็ควรตัดบทเพื่อให้ผู้เรียนได้มีเวลาดำเนินการในขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

การวิเคราะห์การแสดงจะเป็นไปในรูปการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้แสดง ผู้ชม หรือผู้สังเกตการณ์ซึ่งการอภิปรายจะเป็นแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียนเป็นหลักอาจจะมีการแบ่งกลุ่มย่อยซึ่งมีทั้งผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ บางครั้งอาจจะให้ผู้แสดงเปิดเผยความรู้สึกส่วนตัวและเหตุผลก่อนเสนอความคิดเห็น ผู้สอนควรมีส่วนช่วยในการอภิปรายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ด้วยการตั้งคำถามกว้าง ๆ เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบ

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ขั้นแสดงเพิ่มเติมเป็นขั้นที่เมื่อมีการอภิปรายเสนอความคิดเห็นแล้ว อาจจะมีการเสนอแนะแนวความคิดใหม่ในการแก้ไขปัญหาหรือการตัดสินใจ ในการแสดงครั้งแรกอาจยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจผู้สอนก็อาจจะให้มีการแสดงเพิ่มเติมได้ โดยใช้ทางเลือกใหม่ที่ได้จากการอภิปรายมาเป็นพื้นฐานของการแสดงครั้งใหม่

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนได้แนวความคิดที่หลากหลายกว้างขวางขึ้น ทำให้เห็นว่าเรื่องที่เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและสามารถสรุปหา

ข้อยุติหรือความคิดรวบยอดที่ได้จากการเรียนในเรื่องนั้น ผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายร่วมกันและเล่าประสบการณ์ของตนให้เพื่อนฟังกัน

Luoma (2004) ได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติไว้ 9 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่1 นำเสนอสถานการณ์ปัญหาและบทบาทสมมติ ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหาและบทบาทสมมติ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงและมีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน

ขั้นที่2 เลือกผู้แสดง ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันเลือกผู้แสดง หรือให้ผู้เรียนอาสาสมัครก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และการวินิจฉัยของผู้สอน

ขั้นที่3 จัดฉาก การจัดฉากนั้นจัดได้ตามความพร้อมและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

ขั้นที่4 เตรียมผู้สังเกตการณ์ ก่อนการแสดงผู้สอนจะต้องเตรียมผู้ชมว่า ควรสังเกตอะไร และปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

ขั้นที่5 แสดง ผู้แสดงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวหรือเหตุการณ์ ผู้แสดงจะต้องแสดงออกตามบทบาทที่ได้รับให้ดีที่สุด

ขั้นที่6 อภิปรายและประเมินผล การอภิปรายผลส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย จะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ การแสดงออกของผู้แสดง และควรเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้แสดงความคิดเห็นด้วย

ขั้นที่7 แสดงเพิ่มเติม ควรมีการแสดงเพิ่มเติม หากผู้เรียนเสนอแนะทางออกอื่นนอกเหนือจากที่ได้แสดงไปแล้ว

ขั้นที่8 อภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง หลังจากการแสดงเพิ่มเติม กลุ่มควรอภิปรายและประเมินผลเกี่ยวกับการแสดงครั้งใหม่ด้วย

ขั้นที่9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปรายของกลุ่มตน และหาข้อสรุปรวม หรือการเรียนรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมและพฤติกรรมของบุคคล

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมบทบาทสมมติในการเรียนการสอนภาษาประกอบด้วยการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต่อวัตรกรรมการเรียน การป้อนข้อมูลทางเนื้อหาภาษาที่จำเป็น การกำหนดบทบาทและสถานการณ์ การให้ผู้เรียนจัดกลุ่ม การฝึกซ้อมโดยครูเป็นผู้กระตุ้นและควบคุม การแสดงบทบาทสมมติต่อชั้นเรียน และหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการแสดงครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลและสรุปผลการดำเนินกิจกรรม

2.6 เทคนิคและข้อเสนอแนะการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนภาษา

Luoma (2004) ได้ให้แนวคิดสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติได้ผลตามจุดมุ่งหมายของการสอน ว่าผู้สอนควรคำนึงถึงหลักดังต่อไปนี้

1. ควรจัดกิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมเสริม และควรกำหนดสถานการณ์ คำศัพท์ จำนวนภาษาที่ไม่ยากเกินไป
2. หลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดเกินไป เพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการใช้จินตนาการ ของนักเรียน
3. ควรกำหนดสถานการณ์ ปัญหาและข้อมูลให้ชัดเจนเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน
4. ผู้สอนควรเตรียมภาษาและสำนวนที่จำเป็นต้องใช้ในกิจกรรม จัดให้มีการฝึกซ้อม ก่อนเริ่มกิจกรรมเพื่อให้ผู้แสดงเกิดความมั่นใจ
5. อาจให้สาธิตการแสดงก่อนการแสดงจริงในบางบทเรียน ตามความเหมาะสม
6. ระหว่างดำเนินกิจกรรม ผู้สอนควรให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการและความสามารถ อย่างเต็มที่ ผู้สอนเพียงแต่สังเกตไปรอบ ๆ ห้องและหากจำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมก็จะเข้าร่วมในฐานะที่เป็นผู้แสดงบทบาทคนหนึ่ง

การนำบทบาทสมมติไปใช้ในห้องเรียนนั้น Budden (2006) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. การแสดงบทบาทสมมติควรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางภาษาที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้เพื่อการบันเทิงเพียงอย่างเดียว
2. ในการแสดงบทบาทสมมติไม่ควรกำหนดเวลาตายตัวลงไป ควรให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นถึงสิ่งที่ตนอยากกระทำด้วย
3. เรื่องที่นำมาใช้ไม่ควรเป็นเรื่องที่ยากเกินไป ควรเป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยาก อภิปรายเมื่อแสดงจบแล้ว
4. การแสดงบทบาทสมมติทางภาษาจะได้ผลเต็มที่เมื่อนำมาใช้ติดต่อกันพอสมควร ไม่ใช่เป็นการค้นการเรียนรู้เพียงครั้ง 2 ครั้ง เพียงแก้ปัญหาความเบื่อหน่ายของผู้เรียนเท่านั้น
5. ควรใช้การแสดงบทบาทสมมติเมื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางภาษา และฝึกทักษะในการปฏิบัติในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ด้วย

Morrey (1999) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการใช้บทบาทสมมติไว้ว่า ความสำเร็จของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติประการหนึ่งขึ้นอยู่กับผู้สอน ในฐานะที่ผู้สอนเป็นผู้จัดการ ในการวางแผนการเรียนการสอน บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนในการทำให้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติมีประสิทธิภาพ คือ

1. กำหนดเหตุการณ์หรือปัญหา ซึ่งโดยทั่วไปเป็นหน้าที่ของผู้สอน เมื่อกำหนดปัญหาแล้วจะนำไปเสนอแก่ผู้เรียนรวมทั้งเลือกตัวผู้แสดงด้วย สำหรับกรณีนี้เป็นการแสดงบทบาทสมมติที่ต้องเตรียมตัวมาก่อน

2. ผู้สอนต้องเตรียมสถานการณ์ และมีคำอธิบายสถานการณ์ให้ชัดเจนสำหรับผู้ที่จะแสดงบทบาทแต่ละคน ซึ่งจะต้องจดจำสถานการณ์ที่ตนจะต้องแสดงบทบาทไว้ให้แม่นยำ เป็นผู้สรุปบทเรียนหลังจากการอภิปรายสิ้นสุดลง

3. เป็นผู้คอยช่วยเหลือในระหว่างปฏิบัติการกรรมการเรียนการสอน ระหว่างการฝึกซ้อมการแสดง ครูคอยชี้แนะส่งเสริมและให้กำลังใจ

4. ผู้สอนจะต้องยอมรับพฤติกรรมหรือบทบาทที่ผู้เรียนแสดงออกไม่มีการประเมินกิริยาหรือบทบาทต่างๆ ซึ่งถือเป็นเสรีภาพของผู้แสดง

5. ช่วยผู้เรียนหาข้อสรุปและเลือกทางออกและช่วยชี้ประเด็นที่สำคัญ ๆ ในการเรียน

6. เสนอแนวทางการนำความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องที่เรียนไปแล้วกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม

นอกจากนี้ Byram (1998) ยังได้กล่าวถึงข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

1. ผู้สอนควรชี้แจงจุดประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมติ และสิ่งที่ต้องการให้ผู้สังเกตการศึกษาจากการแสดงบทบาทสมมตินั้น

2. ผู้สอนต้องเตรียมสถานการณ์ และมีคำอธิบายสถานการณ์ให้ชัดเจนสำหรับผู้ที่จะแสดงบทบาทแต่ละคน ซึ่งจะต้องจดจำสถานการณ์ที่ตนจะต้องแสดงบทบาทไว้ให้แม่นยำ มีความเข้าใจในบทบาทของตนอย่างรู้แจ้งสถานการณ์และบทบาทที่กำหนดมักพิมพ์ลงในแผ่นกระดาษเพื่อมอบให้ผู้แสดงบทบาทได้ศึกษา

3. ผู้สอนควรใช้เวลาในช่วงสั้น ๆ สำหรับผู้ที่จะแสดงบทบาทสมมติได้ประมวลความคิดซักซ้อมและเตรียมการ

4. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการแสดงบทบาทสมมติจะต้องมีบรรยากาศที่เสรีและความรู้สึกปลอดภัย

5. ครูวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของการแสดงอาจมีการปรับปรุงและแสดงกิจกรรมบางตอนใหม่

6. หลังจากการแสดงบทบาทสมมติควรมีการอภิปรายถึงพฤติกรรมที่แสดง และ ประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียน โดยใช้คำถามถึงความสมจริงของการแสดงบทบาท ความคิดเห็น ของผู้เรียนต่อบทบาท จุดประสงค์ของการแสดงบทบาท

จากข้อมูลข้างต้นพอสรุปได้ว่า การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในห้องเรียนภาษาต้อง คำนึงถึงความเหมาะสมต่อผู้เรียน เนื้อหาการเรียนรู้ และการปรับปรุงพัฒนาในบทเรียนต่อไป ครู เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อผู้เรียน เป็นผู้เตรียมการองค์ประกอบที่ใช้ในบทบาทสมมติ เป็นผู้ชี้แนะ แนวทาง ให้กำลังใจ ควบคุมดูแล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมในกิจกรรมการเรียนรู้ อภิปราย และสรุปข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาปรับปรุง

2.7 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้แนวคิดข้อดีและข้อจำกัดของการใช้บทบาทสมมติใน ห้องเรียนภาษาไว้ดังนี้

Shie (2002) ได้เสนอข้อดีของการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนภาษาไว้ ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนได้แสดงออกทางภาษาที่ได้เรียนไปแล้ว สามารถฝึกกระบวนการฟัง พูดภาษา ได้อย่างเต็มที่ และได้เรียนรู้กระบวนการแก้ไขภาษาในขณะเดียวกัน
 2. ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่เหตุการณ์ กาลเทศะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
 3. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความต้องการของผู้เรียนที่ได้เปิดเผยออกมาอย่างไม่รู้ตัว และผู้สอน ได้รู้ความสามารถ อุปนิสัยการทำงาน และพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน
 4. ผู้เรียนได้ฝึกความกล้าแสดงออกทางภาษา มีความมั่นใจในการฟัง พูดภาษา และมีความเป็นตัวของตนเองในการแสดงออกทางภาษา
- ตัวเองมากที่สุด

Fennimore (1995) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการใช้บทบาทสมมติที่ใช้ ในห้องเรียนภาษาไว้ดังนี้

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และพฤติกรรมของตน

3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา

4. เป็นวิธีสอนที่ช่วยในการเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง

5. เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน และการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลมาจากข้อมูลโดยตรง

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีที่ใช้เวลาในการแสดงมากในบางครั้ง ดังนั้นผู้สอนจึงต้องวางแผนการใช้เวลาอย่างรัดกุม

2. เป็นวิธีการสอนที่ต้องอาศัยการเตรียมและการจัดการอย่างรัดกุม

3. เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดงออกหรือแสดงไม่สมบทบาท หรือการแสดงบางครั้งอาจกระทบกระเทือนความรู้สึกของผู้เรียนบางคน

4. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยความไวในการรับรู้ ผู้เรียนที่ตระหนักรู้ได้ช้าหรือไม่เคยมีประสบการณ์หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมตามบทบาทอาจแสดงไม่ได้ตามจุดมุ่งหมาย

5. เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความสามารถของครูในการแก้ปัญหา ครูต้องคอยเป็นผู้ชี้แนะหากผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงความสามารถการสื่อสารได้

Parrish (2004) ได้กล่าวถึงข้อดีข้อเสียของการแสดงบทบาทสมมติไว้ สรุปได้ดังนี้

6. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด โดยกิจกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนอาจจะต้องได้พบนอกห้องเรียนด้วย

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาของตนเองในการสื่อสาร โดยปราศจากการควบคุมจากครู และยังช่วยลดปัญหาระเบียบวินัยในห้องเรียน

8. เป็นการแก้ปัญหาในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี

9. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้ผู้เรียนรู้ถึงความขัดแย้งและความเป็นจริงของโลกจากสถานการณ์สมมติ

10. เป็นการฝึกความกล้าที่จะแสดงออกอย่างอิสระ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในเรื่องที่เรียน

สรุปได้ว่ากิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกและเตรียมการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่หลากหลาย ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและผ่อนคลายในการเรียนรู้ภาษา ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้สถานการณ์ในการเรียนรู้และฝึกแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง และลดความวิตกกังวลในการเรียนภาษา

3. การสอนภาษาโดยใช้ภาพยนตร์และบทบาทสมมติ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดการใช้ภาพยนตร์และการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนภาษาไว้ ดังนี้

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการนำการแสดงบทบาทสมมติมาใช้ ดังนี้

1. การนำเข้าสู่การแสดงบทบาทสมมติ ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและความกระตือรือร้นในการแสดงบทบาทสมมติและประโยชน์ที่จะได้รับ ผู้สอนอาจใช้วิธีการต่อไปนี้

1.1 เสนอสถานการณ์แก่ผู้เรียนโดยตรง โดยการบรรยายหรืออธิบายสถานการณ์ และอาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเล่าประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

1.2 ใช้กิจกรรมเพื่อนำไปสู่สถานการณ์ ได้แก่ ให้ผู้เรียนดูภาพยนตร์ อ่านเอกสาร ตอบคำถามแบบสอบถาม หรืออภิปรายกลุ่มย่อย

1.3 ใช้เกมอุปกรณ์เพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย เกมที่ใช้ควรเป็นเกมที่ สนุกสนานตื่นเต้นและทำให้ผู้เรียนตระหนักว่า เป็นการอุปกรณ์ที่จะนำไปสู่กิจกรรมอื่นต่อไป

2. การเตรียมความพร้อมผู้เรียนด้านภาษา ข้อเท็จจริง และลักษณะสังคม และวัฒนธรรมของสถานการณ์ เช่น การให้คำศัพท์และรูปแบบประโยคที่จำเป็นให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ ครูเป็นผู้สอนภาษาและอาจให้ผู้เรียนฝึกเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม

3. การเลือกผู้แสดงบทบาท ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนอาสาสมัครหรือผู้สอนเลือกโดยการสุ่มหรือเลือกเฉพาะเจาะจง

4. การเตรียมความพร้อมของผู้แสดงบทบาท โดยให้เวลาผู้แสดงบทบาทได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่จะต้องแสดง โดยให้อ่านเอกสารบรรยายบทบาท (Role Cards) หรือผู้สอนพูดถึงบทบาทนั้นให้ฟัง

5. การจัดฉากการแสดง ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันจัดฉากแบบสมมุติขึ้นเพื่อให้การแสดงนั้นใกล้เคียงกับความเป็นจริง อาจเป็นการจัดฉากแบบง่ายๆ ใช้เพียง โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น

6. การแสดงบทบาทสมมุติ ผู้แสดงบทบาทจะต้องแสดงบทบาทอย่างมีชีวิตชีวา ควรใช้เวลาสั้นและดำเนินไปกระทั่งพฤติกรรมที่ผู้แสดงเลือกแสดงปรากฏเห็นอย่างชัดเจน

7. การอภิปรายผลการแสดง ผู้แสดงบทบาทและผู้ชมแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดง มีการประเมินประสิทธิภาพในการสื่อสารของผู้แสดง ผู้สอนอาจอธิบายหรือ

แก้ไขถ้อยคำสำนวนของผู้แสดง

8. การทำกิจกรรมติดตามผล ผู้สอนอาจมอบหมายกิจกรรมต่อไปให้ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น อ่านเพิ่มเติม เขียนรายงานสรุป เป็นต้น

Al-Arishi (1994) ได้ให้ขั้นตอนการเรียนรู้ภาษาโดยใช้บทบาทสมมติไว้ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้สอนควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน สร้างสถานการณ์และกำหนดบทบาทสมมติซึ่งบทบาทสมมติที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบันนี้แยกออกเป็น 3 วิธีดังนี้

1.1 การแสดงบทบาทสมมติแบบไม่มีบทเตรียมไว้ เป็นวิธีที่ผู้แสดงไม่จำเป็นต้อง

ฝึกซ้อม

ก่อนที่จะแสดง เมื่อเรียนถึงเรื่องใดตอนใดก็แสดงได้ทันทีโดยไม่ต้องฝึกซ้อมความรู้สึกรักนึกถึงของตนเอง

1.2 การแสดงบทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม ผู้สอนจะเตรียมบทไว้ล่วงหน้า บอกความคิดรวบยอดและบทบาทให้ผู้แสดงทราบ ซึ่งผู้แสดงอาจแสดงตามบทที่กำหนดบ้างหรืออาจคิดบทบาทขึ้นเองตามความคิด ความพอใจของตนแต่ต้องตรงกับเนื้อหาที่กำหนดให้

1.3 การแสดงบทบาทสมมติแบบแสดงละคร ผู้สอนกำหนดบทบาทไว้แล้วผู้แสดงจะต้องฝึกซ้อมแสดงและพูดตามบทที่ผู้สอนกำหนดขึ้น

2. ขั้นเริ่มบทเรียน ควรกระตุ้นความสนใจผู้เรียนให้คิดและอยากติดตามเรื่องราวต่างๆ ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น

2.1 การเชื่อมโยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน

2.2 การเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับในอดีต อาจได้แก่การถามความรู้เดิม

2.3 การเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติที่เตรียมมาแล้วทั้งทำด้วยปัญหา

2.4 การชี้แจงให้เห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมแสดงและร่วมกันคิดปัญหา

2.5 การใช้คำถามนำซึ่งเป็นคำถามหลักในประเด็นที่ต้องการกระตุ้นให้เกิดการคิด

3. ขั้นเลือกผู้แสดง การเลือกผู้แสดงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และควรให้โอกาสผู้เรียนอาสาสมัครแสดงบทบาทด้วยความเต็มใจ เมื่อเลือกผู้แสดงครบถ้วนโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้วควรใช้เวลาในการเตรียมการแสดงและการฝึกซ้อมพอสมควร

3.1 เลือกผู้แสดงที่มีลักษณะเหมาะสมกับบทบาท เพื่อให้การแสดงเป็นไปอย่างราบรื่นตามวัตถุประสงค์

3.2 เลือกผู้แสดงที่มีลักษณะตรงข้ามกับบทบาทที่กำหนดให้ เพื่อให้ผู้เรียนคนนั้น

ได้รับประสบการณ์ใหม่ เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากตน

3.3 เลือกผู้แสดงจากอาสาสมัครหรือความสมัครใจที่ผู้แสดงแต่ละคนสนใจ

3.4 เลือกผู้แสดงจำเพาะเจาะจง เพื่อให้บุคคลนั้นเกิดการเรียนรู้ได้ข้อคิดจากบทบาทที่ได้รับ

4. ขึ้นกำหนดตัวผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชม ผู้สอนควรสอบถามความเข้าใจกับผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ว่า การแสดงบทบาทสมมติที่จัดขึ้นนี้มีได้มุ่งนำเสนอเพื่อความสนุกสนาน ความบันเทิง แต่ที่จริงแล้วจุดประสงค์ที่สำคัญมุ่งให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้แสดงและผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ ดังนั้นผู้ชมควรสังเกตและมีแบบบันทึกการสังเกต เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูลต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน

5. ขึ้นแสดง การใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการแสดง ควรใช้เศษวัสดุโดยการใช้ซ้ำ (Reuse) การหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หรือซ่อมแซมใช้ เพื่อเป็นการประหยัดและปลูกจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า จัดเป็นฉาก การแสดงให้ดูสมจริง สมจริง เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วให้เริ่มการแสดงตามเวลาที่กำหนด ผู้แสดงควรดูแลท่ากับการแสดงอย่างใกล้ชิด ไม่ควรให้ใช้เวลายืดยาวมากเกินไปหรือแสดงออกนอกเรื่องหรือวกวนไปมาจนผู้ชมเกิดความรำคาญหรือความสับสนไม่สามารถจับประเด็นตามที่ต้องการได้

6. ขึ้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เทคนิคที่จำเป็นคือ การสัมภาษณ์ความรู้สึกของผู้แสดงและการจดบันทึก ต่อจากนั้นจึงสัมภาษณ์ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ต่างๆ จากข้อมูลที่บันทึกไว้ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นประเด็นในการอภิปรายสะท้อนความคิดเห็นและสรุปประเด็นในการเรียนรู้ ผู้สอนต้องระมัดระวังในการคุมประเด็นการอภิปราย โดยเน้นผู้ร่วมอภิปรายทุกคนให้ตระหนักถึงวัตถุประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมติว่า บทบาทที่ผู้แสดงออกมานั้นเครื่องมือในการดึงความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ เจตคติหรืออคติต่างๆ ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของผู้แสดงแต่ละคนออกมาเพื่อเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ ดังนั้นการอภิปรายจึงควรมุ่งเน้นเฉพาะพฤติกรรมที่ผู้สวมบทบาทแสดงออกมา ตลอดจนสะท้อนความรู้สึกของผู้สวมบทบาทที่แสดงตามบทบาทนั้นๆ เช่น มีพฤติกรรมอะไรบ้างที่น่าสนใจ ทำไมจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น พฤติกรรมนั้นๆ จะก่อให้เกิดผลอะไรบ้าง เป็นต้น ประเด็นสำคัญผู้ร่วมอภิปรายไม่ควรมุ่งประเด็นไปวิจารณ์การแสดงรายบุคคล เช่น แสดงได้ดี-ไม่ดีเพียงไร เหมาะสมกับบทบาทหรือไม่ การแต่งการถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ รูปร่างหน้าตาดี ไม่ดีเพียงไร ฯลฯ เพราะนอกจากจะทำให้ผู้แสดงที่ตั้งใจแสดง

ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายถูกวิพากษ์วิจารณ์จนเสียความรู้สึกแล้วยังผิดวัตถุประสงค์ที่ต้องการเรียกว่า อภิปรายไม่ตรงประเด็นนั่นเอง

7. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป เมื่อได้วิเคราะห์และอภิปรายผลของการแสดงแล้ว ผู้สอนจะเป็นผู้ริเริ่มและจูงใจให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดแนวคิดกว้างขวางขึ้น โดยให้ข้อคิดวาทะที่ได้เรียนรู้หรือพบเห็นมานั้น เป็นสิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นฐานความเป็นจริงในวิถีชีวิตทั้งสิ้น แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดกรอบแนวคิดของเรื่อง สรุปประเด็นให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการแสดงที่กำหนดไว้

Lonergan (1992) ให้ขั้นตอนการใช้ภาพยนตร์ในการสอนภาษาไว้ดังต่อไปนี้

1. ขั้นก่อนชม (Pre-Viewing)

1.1 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิด และเสนอข้อคิดเห็นที่มีต่อคำ วลี หรือประโยคที่ผู้วิจัยตั้ง ขึ้น ซึ่งเกี่ยวกับเนื้อหาของภาพยนตร์ที่จะได้ชม โดยใช้กิจกรรมระดมความคิด (Brainstorming)

1.2 ผู้สอนบอกความมุ่งหมายและจุดสำคัญของเรื่องก่อนฉาย เล่าเรื่องย่อ ก่อนฉายและบอกให้ผู้เรียนได้รู้ว่าจะมีการอ่าน ตีความและวิเคราะห์บทภาพยนตร์ที่ได้ชม มีการจดบันทึกในระหว่างชมภาพยนตร์ และมีการตอบคำถามหลังชมภาพยนตร์ รวมทั้ง ให้เขียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อที่กำหนด เมื่อชมภาพยนตร์แล้ว

2. ขั้นชม (Active-Viewing)

ผู้สอนให้ผู้เรียนชมภาพยนตร์บางตอน ซึ่งผู้สอนเป็นผู้กำหนดว่าควรเริ่มและหยุดฉายภาพยนตร์ช่วงไหน โดยเฉพาะตรงจุดสำคัญที่น่าสนใจและมีการหักมุมมองประเด็นเรื่อง ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นความคิดของผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและต้องการค้นหาคำตอบและเหตุผล นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมที่สอดแทรกในเนื้อเรื่องอีกด้วย ซึ่งในขณะที่ชมภาพยนตร์ ผู้เรียนจะต้องจดบันทึกปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่องอย่างคร่าวๆ ในแบบบันทึกความจำที่ผู้สอนแจกให้

3. ขั้นหลังชม (Post-Viewing)

3.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนทั้งชั้น ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากการบันทึกในขณะชมภาพยนตร์

3.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนจัดการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยผู้อภิปรายในกลุ่มจะต้องอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ในภาพยนตร์ที่ผู้เรียนได้ชมไปแล้ว อีกทั้งผู้เรียนยังได้อ่านบทภาพยนตร์ของบางฉากในเรื่องที่ได้ชม และคำคมที่ตัวละครในเรื่องได้พูดไว้ โดยผู้สอนเป็นผู้ให้

คำถามนำและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ช่วยกันอภิปรายในกลุ่ม ซึ่งในขณะที่ผู้เรียนอภิปรายกันในกลุ่ม ผู้สอนจะเข้าไปร่วมอภิปรายในแต่ละกลุ่มเพื่อให้คำปรึกษาและแนะแนวทางในการตอบคำถามนำ ซึ่งผู้เรียนจะได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงสิ่งที่ได้ดูจากภาพยนตร์ รวมทั้ง ประเด็นปัญหาที่กำหนดขึ้น โดย เน้นข้อเท็จจริง ปัญหา และข้อคิดเห็นต่างๆ

3.3 ผู้สอนและผู้เรียนได้สรุปรูปแบบโครงสร้างและหน้าที่ภาษาจากการอ่าน บทภาพยนตร์และคำตอบที่ปรากฏในภาพยนตร์ที่ได้ชม ทั้งนี้ ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนฝึกเขียนประโยค ตามรูปแบบโครงสร้างที่ปรากฏในบทภาพยนตร์และคำคมนั้น อีกทั้ง ผู้สอนยังได้นำเสนอประโยค ต่างๆ ที่แสดงให้เห็นความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนอีกด้วย

3.4 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เขียนแสดงความคิดเห็น และความรู้สึก อย่างอิสระและสร้างสรรค์ ภายใต้หัวข้อที่ผู้สอนกำหนดให้

Richards and Rodgers (2001) กล่าวว่า iva การเรียนการสอนภาษาที่จะมีประสิทธิภาพ ควรให้ผู้เรียนได้เรียนผ่านสื่อสภาพจริงที่สามารถเข้าใจได้ เช่น ภาพยนตร์ เพลง เป็นต้น ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาภาษา ข้อเท็จจริง และวัฒนธรรม หลังจากที่ได้เรียนแล้ว ต้องมีกิจกรรมการ ฝึกภาษาที่ผู้เรียนจะได้แสดงออกทางภาษาที่เรียนไปแล้วนั้นและเพื่อได้ฝึกความกล้าแสดงออกไป พร้อมๆกัน เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น

ทั้งนี้ จากขั้นตอนการใช้ภาพยนตร์และการใช้บทบาทสมมติข้างต้น อาจนำมาผสมกัน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการฟังพูดโดยการใช้ภาพยนตร์และบทบาทสมมติ ได้ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 คือ ขั้นเตรียมการ (Preparation Stage) ในขั้นนี้ครูสร้างบรรยากาศและ ความคุ้นเคยให้แก่ผู้เรียนก่อนการชมภาพยนตร์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้เดิมและ ประสบการณ์ แสดงความคิดเห็น และทำนายโครงเรื่อง เหตุการณ์ คำศัพท์และประโยคที่จะปรากฏ

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนชม (Pre-Viewing) เป็นขั้นตอนที่ครูเตรียมความพร้อมผู้เรียนในด้าน ภาษา ข้อเท็จจริงและลักษณะของสังคมวัฒนธรรมในสถานการณ์ที่จะปรากฏในภาพยนตร์ โดยการ สอนภาษาซึ่งครูจะสอนเนื้อหาที่จะปรากฏในภาพยนตร์ คำศัพท์ใหม่ สำนวน ไวยากรณ์ รูปแบบ ประโยค หน้าที่ทางภาษา ตลอดจนวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

ขั้นที่ 3 ขั้นชม (Active-Viewing) เป็นขั้นตอนการชมภาพยนตร์ ซึ่งเป็นภาพยนตร์ เพียง 1 ตอนที่ผู้สอนเลือกจากที่มีการดำเนินต่อเนื่องหรือมีบทสนทนา มีความยาวตอนละ ไม่เกิน 10 นาที ให้ผู้เรียนชม ตอนละ 2 รอบซึ่งมีเนื้อหาที่ผู้เรียนจะได้ฝึกการบวนการฟัง พูด แล้วให้นักเรียน ตอบคำถามจากฉากที่ได้ชม

ขั้นที่ 4 ขั้นหลังชม (Post-Viewing) ในขั้นนี้ผู้เรียนฝึกซ้อมการแสดงโดยผู้เรียนกำหนดบทบาทและเขียนบทสนทนาขึ้นใหม่และหรือใช้บทสนทนาตามภาพยนตร์ ในขั้นนี้สมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันฝึกซ้อม โดยครูคอยให้คำแนะนำปรึกษาด้านการแสดง

ขั้นที่ 5 ขั้นแสดง (Presentation) ผู้เรียนต้องแสดงบทที่กลุ่มร่วมกันสร้างขึ้นหน้าชั้นเรียนอย่างมีชีวิตชีวา เตรียมอุปกรณ์และฉาก เพื่อให้การแสดงใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (Evaluation) ครูและผู้เรียนกลุ่มอื่นๆร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการแสดงตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ครูให้คำอธิบายจุดแข็งและจุดด้อย และแก้ไขข้อบกพร่อง เช่น การใช้คำศัพท์ น้ำเสียง หรือรูปแบบโครงสร้างประโยค ตลอดจนเนื้อหาและการเตรียมความพร้อมในการแสดง เป็นต้น เพื่อครูจะได้นำไปแก้ไขปรับปรุงในกิจกรรมต่อไป

กล่าวโดยสรุป การใช้ภาพยนตร์และบทบาทสมมติเริ่มตั้งแต่การสร้างบรรยากาศและความคุ้นเคยของผู้เรียนต่อภาพยนตร์ การโน้มน้าวผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนโดยสร้างความสนใจที่ตัวภาพยนตร์ การสอนภาษา คำศัพท์ สำนวน รูปแบบประโยค การให้ผู้เรียนชมภาพยนตร์ การหยุดภาพยนตร์เพื่อให้ผู้เรียนตอบและถามคำถาม การให้ผู้เรียนฝึกซ้อมการแสดง การให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติต่อชั้นเรียน การประเมินผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และบทบาทสมมติ

Eva (2010) ศึกษาการใช้สื่อภาพยนตร์ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชาวสวีเดนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือเพื่อทดสอบประสิทธิภาพการใช้ภาพยนตร์ในการสอนไวยากรณ์และสำเนียงภาษาของเจ้าของภาษา และเพื่อสำรวจความคิดเห็นและความต้องการใช้สื่อภาพยนตร์ของครูในโรงเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ไวยากรณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีความคงทนในการจดจำในระยะที่มีประสิทธิภาพ มีทักษะในการฟังและอ่านภาษาอังกฤษที่ดีขึ้นจากการอ่านตัวอักษรบรรยายในภาพยนตร์ มีทักษะในการปรับปรุงทักษะการสื่อสารของตนเองที่เร็วขึ้น เรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีความอยากรู้อยากเห็นขณะเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการใช้อุปกรณ์ในการสอน และต้องการให้เป็นสื่อหลักในการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Neuman, S. and Koskinen, P. (1992) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโดยผ่านทางรายการโทรทัศน์ที่มีตัวอักษรบรรยายเป็นภาษาเดียวกัน เพื่อศึกษาผลที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่พูดได้สองภาษา ซึ่งเป็นชาวตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 20 คน ดำเนินการ

ทดลองแบบกลุ่มเดียวเป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 25 ชั่วโมง ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยรายการโทรทัศน์ที่มีตัวอักษรบรรยายทำคะแนนความสามารถด้านคำศัพท์ได้สูงขึ้น และมีเจตคติที่ดีขึ้นต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สรุปได้ว่า สื่อโทรทัศน์ที่มีตัวอักษรบรรยายสามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ได้ดียิ่งขึ้น และทำให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ในตัวภาษาเพิ่มมากขึ้นกว่าการเรียนแบบปกติ

Al-Saadat and Alfifi (1997) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่กลัวการสื่อสารกับบิดา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมบทบาทสมมติในห้องเรียนรายวิชาจริยศึกษาเป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมบทบาทสมมติช่วยให้นักเรียนเกิดความต้องการในการสื่อสาร และกระตุ้นความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในเหตุที่ไม่มีการเตรียมตัวล่วงหน้า และนักเรียนมีความมั่นใจในตนเองในการเรียนวิชาอื่นๆ เพิ่มขึ้น และนักเรียนมีความกล้าสื่อสารกับบิดามารดามากขึ้น ผู้วิจัยสรุปว่า การใช้บทบาทสมมติช่วยสร้างความมั่นใจแก่นักเรียนในสถานการณ์จริงในอนาคตเมื่อต้องใช้ใช้ภาษาอังกฤษ บทบาทสมมติช่วยแก้ไขข้อบกพร่องแก่ผู้ที่ไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถพัฒนาทักษะการฟัง พูดภาษาได้เป็นอย่างดี เป็นนวัตกรรมที่เร้าความอยากเรียนรู้ภาษาและจัดความกลัวในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ayu Diyah Harni Susanti (2007) ที่ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้แบบทดสอบวัดการพูดแบบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมบทบาทสมมติ และเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียว ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การพูดภาษาอังกฤษหลังทดลองด้วยกิจกรรมบทบาทสมมติสูงกว่าก่อนการทดลอง นักเรียนพูดภาษาอังกฤษเป็นธรรมชาติมากขึ้น นักเรียนมีโอกาสร่วมการสื่อสารด้วยความคิดของตนเอง ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการใช้ภาษาอย่างแท้จริง สรุปได้ว่า กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาทักษะการฟัง พูดภาษาของผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน ผู้วิจัยทั้งสองให้ข้อเสนอแนะที่พ้องกันว่า ควรนำกิจกรรมบทบาทสมมติไปใช้ในห้องเรียนภาษา เนื่องจากเป็นนวัตกรรมการเรียนภาษาที่ดีเยี่ยมวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนขจัดความกลัวและความรู้สึกฝืนธรรมชาติอันเป็นปัญหาหนึ่งของการฟัง พูดภาษา

Robinson (2000) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติเพื่อการเตรียมความพร้อมในห้องเรียนในการเขียนเนื้อเรื่อง ดำเนินการทดลองแบบมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือต้องการศึกษาความสามารถในการเขียนเนื้อเรื่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมบทบาทสมมติ โดยให้กลุ่มทดลองแสดงบทบาทสมมติผ่านการเล่นเกม

คอมพิวเตอร์ และให้กลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีจินตนาการในการเขียนเนื้อเรื่องสูงขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเขียนที่ดีขึ้น และมีความมั่นใจในการเขียนเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปว่าการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีทักษะในกระบวนการเรียน มีพัฒนาการด้านการเรียนที่เร็วขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการเรียนในรายวิชาภาษามากยิ่งขึ้น

Huang (1998) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟังของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองโดยใช้สื่อโทรทัศน์ การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความเข้าใจในการฟังคำศัพท์ วลี และความเข้าใจเนื้อหาเรื่องทั่วไป นอกจากนั้นยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฟังกับองค์ประกอบอื่นๆ และผลของการใช้ภาพยนตร์ในการเรียนภาษาที่สอง โดยกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนจำนวน 30 คน ที่มีความสามารถในการเรียนภาษาที่สอง มหาวิทยาลัย Southern California ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียว เป็นเวลา 20 ชั่วโมง โดยใช้ภาพยนตร์ประกอบการสอนในรายวิชาภาษาต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์และทักษะการฟังของนักเรียนดีขึ้น นักเรียนมีความสนใจและสนุกสนานต่อบรรยากาศในการเรียนมากขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu (2005) ที่ได้ศึกษาการใช้ภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด และเขียนภาษาอังกฤษ แก่นักศึกษามหาวิทยาลัย Beijing University โดยให้นักศึกษาชมบางฉากตอนจากภาพยนตร์ที่นักศึกษาสนใจ ครูทำการสอนเบื้องหลังของภาพยนตร์ ผลปรากฏว่านักศึกษาสามารถพัฒนาความสามารถด้านภาษาได้ดีเยี่ยมหลังจากได้ชมภาพยนตร์และทำกิจกรรมประเมินผล มีความสามารถการฟัง พูดเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพ มีความมั่นใจในตนเองสูงขึ้นในการพูดภาษาอังกฤษหน้าชั้นเรียน สามารถปรับปรุงทักษะการพูดนำเสนอได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน สามารถพัฒนาความตระหนักรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศเจ้าของภาษาได้ดี ผู้วิจัยสรุปไว้พ้องกันว่า การใช้ภาพยนตร์ประกอบการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก จัดว่าเป็นสื่อสภาพจริงเป็นเทคนิคตัวป้อนภาษาในห้องเรียนได้ผลดีเยี่ยมประเภทหนึ่ง ควรถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาในประเทศนั้นๆ

กัลยารัตน์ แก้วดวงแสง (2533) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟัง พูด ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติกับวิธีการสอนแบบฟัง พูด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุโณทัย กิตติธีระวัฒน์ (2551) ซึ่งได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้บทบาทสมมติ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผลการศึกษาพบว่าแผนการจัด

กิจกรรมโดยใช้บทบาทสมมติช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษดีขึ้น และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้ภาษาสื่อสารในบทสนทนาเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ กาญจันดา (2546) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์การฟัง พูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจของนักเรียนด้วยการเรียนโดยการ角色扮演ตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิงครัตน์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถการฟัง พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระหว่างและหลังเรียน และเปรียบเทียบแรงจูงใจของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมบทบาทสมมติ ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียวโดยผลการศึกษาสรุปได้ว่าการใช้บทบาทสมมติตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษสูงขึ้น และนักเรียนมีแรงจูงใจสูงขึ้น ผู้วิจัยสรุปว่า กิจกรรมบทบาทสมมติเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยผู้เรียนมีโอกาสดูฝึกใช้ภาษาในการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ และผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการฟัง พูด ผ่านทางขั้นตอนการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ และนำมาใช้เป็นกิจกรรมการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์

กล่าวได้ว่า ภาพยนตร์และบทบาทสมมติเป็นนวัตกรรมที่เหมาะสมและนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากภาพยนตร์เป็นคำป้อนทางภาษาที่เป็นสื่อสภาพจริง ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพการแสดงออกทางภาษาไปพร้อมกับการเสียงและสำเนียงของเจ้าของภาษาที่มีความเร็วเป็นธรรมชาติ รูปแบบทางภาษาที่ถูกต้อง ประกอบด้วยการใช้คำศัพท์ และรูปแบบประโยค วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมการแสดงออกทางภาษาที่ผู้เรียนได้แสดงสถานการณ์ที่พบได้จริงในชีวิตประจำวัน ได้ฝึกกระบวนการคิดและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า อีกทั้งทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้การปรับปรุงและพัฒนาตนเองไปพร้อมกับกระบวนการเรียนรู้ภาษาและการผลิตภาษา ดังนั้นหากมีการนำเอาภาพยนตร์และบทบาทสมมติมาใช้ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษ จึงน่าจะช่วยส่งเสริมความสามารถการฟัง พูดภาษาอังกฤษและความมั่นใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ

1. ความหมายของการฟัง พูด

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการ ฟังพูดไว้ดังต่อไปนี้

Windowson (1983) กล่าวว่าไว้ว่าการฟังพูดเป็นการแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังเป็นการปะทะทางการสื่อสารเพื่อสื่อสารความเข้าใจ ซึ่งใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยมีกระบวนการพูดเป็นตัวผลิต และกระบวนการฟังเป็นตัวรับสาร การฟังพูดจะบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่ต้องขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของผู้พูดและผู้ฟัง และอุปสรรคในการสื่อสาร

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532) ให้ความหมายของการฟังพูด เป็น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ผู้พูดและผู้ฟังมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายของตน ผู้ฟังต้องตีความสิ่งที่ผู้พูดพูดได้ถูกต้อง และสามารถโต้ตอบตรงตามเจตนาของผู้พูด ผู้พูดต้องสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจ และรู้จักผู้ฟัง ทักษะฟังพูดจึงเป็นทักษะที่ไม่อาจแยกจากกันได้

Martin (1991) กล่าวเกี่ยวกับการฟังพูดในห้องเรียนภาษาไว้ว่า เป็นการที่ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ในด้านไวยากรณ์ และคำศัพท์ในการพูดสื่อสารกับผู้อื่น ได้ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยผู้เรียนมีความคล่องแคล่วของการใช้ภาษา สามารถพูดประโยคโดยอาศัยแบบฟอร์มที่กำหนดให้ ไวยากรณ์ คำศัพท์ และพูดประโยคได้หลากหลาย สนทนาโต้ตอบด้วยสำเนียงที่เจ้าของภาษาสามารถเข้าใจได้ และพูดได้ถูกต้องตามสถานการณ์ทางสังคม

Andrew(1998)ให้ความหมายการฟังพูดภาษาว่าเป็นการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารซึ่งผู้ส่งสารมีความสามารถที่จะพูดซึ่งแสดงออกถึงความรู้สึกรู้สึกความต้องการของตนเองในสถานการณ์นั้นๆ ได้ สามารถสื่อสารด้วยถ้อยคำที่กะทัดรัด จนทำให้ผู้ฟังสามารถเรียบเรียงคำพูดที่ได้ฟังนั้น และผู้ฟังสามารถโต้ตอบและแสดงความคิดเห็นได้อย่างคล่องแคล่วและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

สรุปได้ว่า การฟัง พูดเป็นการปฏิสัมพันธ์ทางการพูดภาษาของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยที่ผู้พูดสามารถใช้ภาษาที่ถูกต้องตามไวยากรณ์ มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และมีการคาดคะเนความรู้และความรู้สึกของผู้ฟังเพื่อเลือกใช้คำพูดให้เหมาะสมตามสถานการณ์ทางสังคมได้ และเป็นที่ยอมรับของเจ้าของภาษา อีกทั้งผู้ฟังยังสามารถโต้ตอบตรงตามจุดประสงค์ที่ผู้พูดต้องการสื่อสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบของการฟัง พูด

เสาวลักษณ์ รัตนวิษฐ์ (2531) ได้เสนอองค์ประกอบของการฟัง พูด ไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการสื่อสารที่มี

บทบาทร่วมกันอยู่ในกระบวนการสื่อสารและไม่สามารถขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งไปได้

2. สาร หมายถึง เรื่องราวสาระเนื้อหาที่ผู้พูดต้องการสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจ ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาและภาษาที่ใช้ และประกอบด้วยข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
3. สื่อ หมายถึง ตัวกลางที่จะช่วยถ่ายทอดสารจากผู้พูดไปยังผู้ฟัง โดยรวมถึง วจนภาษาและอวจนภาษา สิ่งของ และสื่อทางเทคโนโลยีต่างๆ
4. ผลที่เกิดขึ้น หรือการตอบสนอง หมายถึง ปฏิกริยาตอบกลับหรือโต้ตอบของผู้รับสาร การตอบสนองอาจเป็นการแสดงความรู้สึกลึกซึ้งของผู้รับสารที่มีต่อสารนั้น หรือเป็นการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์และปฏิบัติตามเจตนาของผู้ส่งสาร

องค์ประกอบของความสามารถในการฟัง พูดภาษา ตามแนวคิดของ David P. Harris (1990) ประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาหรือไวยากรณ์ (Linguistic or grammatical competence) ความสามารถในการใช้องค์ประกอบทางภาษา คือ การออกเสียง คำศัพท์ และโครงสร้าง
2. ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistic competence) หมายถึง ความสามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบปฏิบัติและบริบททางสังคม
3. ความรู้ความสามารถทางด้านการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ (discourse competence) หมายถึง ความสามารถที่จะใช้ระเบียบวิธีของความสัมพันธ์ระหว่างประโยคโดยใช้ความรู้ไวยากรณ์เชื่อมโยงกับความรู้ทางความหมายภาษาให้เข้ากันได้ถูกต้อง
4. ความรู้ความสามารถการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (Pragmatic competence or strategic competence) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ โดยใช้น้ำเสียง กิริยาท่าทาง สีหน้า การใช้วจนภาษา และวจนภาษา

Bartz (1979, p 63) แบ่งองค์ประกอบของภาษาพูดออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ความคล่องแคล่ว หมายถึง ความราบรื่นและความต่อเนื่อง และความเป็นธรรมชาติในการพูด ความสามารถที่จะสื่อสารได้ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก
2. ความเหมาะสมของการใช้ภาษา สามารถพูดด้วยถ้อยคำที่เหมาะสมแก่กาลเทศะและโอกาสโต้ตอบสนทนาในเวลาที่เหมาะสม และใช้ภาษาที่เหมาะสม
3. คุณภาพของข้อความที่นำมาสื่อสาร สามารถพูดโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

4. ความหลากหลายที่อยู่ในขอบเขต สามารถใช้ภาษาที่ถูกต้อง สามารถพูดโดยใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ที่พอเพียงและมีความหลากหลาย

5. ความพยายามในการสื่อสาร มีความพยายามที่จะให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่ตนพูดโดยใช้คำพูดเพื่ออธิบายใจความได้โดยการยกตัวอย่างประกอบหรือใช้ประโยคอื่นที่ให้ความหมายนัยเดียวกัน

สภาพทดสอบร่วม (The Associated Examining Board Test อ้างใน Cyril J.Weir, 1993: 43) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการฟัง พูดภาษาไว้ ดังนี้

1. ความเหมาะสมของการใช้ภาษา (Appropriateness)
2. การใช้คำศัพท์ตามเป้าหมายได้อย่างเพียงพอ (Adequacy of vocabulary for purpose)
3. ความถูกต้องทางไวยากรณ์ (Grammatical accuracy)
4. ความสามารถในการสื่อภาษา (Intelligibility)
5. ความคล่องแคล่วของการใช้ภาษา (Fluency)
6. ความตรงประเด็นและความเพียงพอของเนื้อหา (Relevance and adequacy of content)

นอกจากนี้ ฟินอกเซียโร และ บรัทฟีท (อ้างใน พวงเพชร ศรีมงคล, 2541, หน้า 17) เน้นว่า การพูดนั้นนอกจากผู้พูดจะมีความสามารถในการด้านเสียง คำศัพท์ และวัฒนธรรมแล้วมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ต้องคำนึงด้วย กล่าวคือ

1. ผู้พูดจะต้องคำนึงถึงความคิดที่จะพูดออกมาไม่ว่าจะเป็นผู้เริ่มต้นสนทนาหรือสนทนาได้ตอบกับผู้อื่น

2. ผู้พูดต้องมีการเปลี่ยนตำแหน่งอวัยวะต่าง ๆ ของปากเพื่อให้เกิดเสียงที่ต้องการ

3. ผู้พูดต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของรูปประโยคที่จะพูดทั้งในด้านกฎเกณฑ์ไวยากรณ์และวัฒนธรรมของภาษา

4. ผู้พูดต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนสำเนียงและลีลาภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ฟังด้วย

5. ผู้พูดต้องสื่อให้เหมาะสม

กล่าวโดยสรุปองค์ประกอบของการพูดที่สำคัญ ประกอบด้วย การออกเสียงและการใช้อวัยวะต่าง ๆ ของปากเพื่อให้เกิดเสียงที่ถูกต้อง โครงสร้างไวยากรณ์ ความเหมาะสมของประโยค และวัฒนธรรมทางภาษาการใช้คำศัพท์ ปริมาณของข้อความในการสื่อสารและคุณภาพของ

ข้อความที่สื่อสาร ความเข้าใจและความพยายามในการสื่อสารความคล่องแคล่ว ความต่อเนื่อง และความสามารถที่จะถ่ายทอดให้ผู้ฟังได้เข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ระดับความสามารถในการฟัง พูด

Valett และ Disick (อ้างใน เกวลิ้น เฟื่องจันทร์, 2546, หน้า 23) แบ่งระดับความสามารถในการฟัง พูดออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นกลไก ผู้เรียนสามารถเลียนแบบเสียงตามแบบเจ้าของภาษาได้ ตลอดจนการท่องจำข้อความบทสนทนา โดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจคำ หรือข้อความเหล่านั้น

2. ขั้นความรู้ ผู้เรียนสามารถพูดโดยใช้คำศัพท์ และไวยากรณ์ที่เรียนมาอย่างเข้าใจ ความหมาย

3. ขั้นถ่ายโอน ผู้เรียนสามารถสร้างประโยคใหม่ ๆ โดยใช้ไวยากรณ์ที่เรียนแล้วได้อย่างถูกต้อง

4. ขั้นสื่อสาร ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจได้อย่างคล่องแคล่ว

5. ขั้นวิพากษ์วิจารณ์ ผู้เรียนสามารถพูดโดยใช้คำ น้ำเสียง และสำนวนเหมาะสมกับสถานการณ์

สวนิต ยมาภัย (2526, หน้า 14) กล่าวถึง ความสามารถของผู้เรียนในด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษจะต้องมีองค์ประกอบหลัก 2 ประการ คือ

1. ความสามารถในการเรื่องระบบภาษา คือ สามารถออกเสียงสระ พยัญชนะ เสียงเน้นหนักระบบเสียงสูงต่ำ ตลอดจนจังหวะการออกเสียงได้ถูกต้อง และใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของภาษา

2. ความสามารถในการสื่อความหมาย คือ พูดให้ผู้ฟังเข้าใจได้โดยคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ที่จะช่วยให้การพูดมีประสิทธิภาพ เช่น มีความรู้ในเรื่องที่จะพูด และพูดโดยไม่กลัวจะพูดผิดแต่จะคำนึงถึงว่าผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่พูดหรือไม่ ถ้าเข้าใจถึงแม้ว่าผู้พูดจะพูดผิดไวยากรณ์หรือใช้คำศัพท์ผิดไปบ้าง ก็ยังถือว่าผู้พูดสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้

Raymond (2004) กล่าวว่า ความสามารถในการพูดนั้น นอกจากจะต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับเสียง คำศัพท์ โครงสร้าง และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาแล้ว ต้องสามารถวิพากษ์วิจารณ์โดยสื่อความคิดที่ต้องการออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างคล่องแคล่วได้ในทุกๆ ระดับความสามารถในการพูดแบ่งออกได้ตามลำดับขั้นดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถเลียนแบบเสียงของเจ้าของภาษาได้ ท่องจำบทสนทนาได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องเข้าใจคำหรือข้อความ

2. ผู้เรียนสามารถพูดคำศัพท์ ไวยากรณ์ด้วยความเข้าใจ
3. ผู้เรียนสามารถสร้างประโยคใหม่ๆ โดยใช้ไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้ว
4. ผู้เรียนสามารถพูดโดยใช้คำ น้ำเสียง โดยออกเสียง สระ พยัญชนะ เสียงเน้นหนัก และสำนวนเหมาะสมกับสถานการณ์
5. ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจได้อย่างคล่องแคล่ว มีความรู้ในเรื่องที่พูด มีความเข้าใจในตนเอง และสามารถวิพากษ์วิจารณ์โดยสื่อความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจได้

สรุปได้ว่า ความสามารถในการฟังพูดสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบด้านภาษาของผู้เรียน ระดับทักษะของการสื่อสาร ความสามารถทางภาษา ประกอบด้วย ความสามารถในการใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ ความสามารถสื่อสารให้ผู้ฟังได้อย่างคล่องแคล่ว ความสามารถใช้น้ำเสียง และรูปแบบประโยคให้เข้ากับสถานการณ์ นอกจากนี้ยังประกอบด้วย การตอบสนองของผู้ฟังที่ถูกต้องตามจุดประสงค์ของผู้พูด และการปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยบรรลุจุดหมาย

4. การวัดและการประเมินความสามารถในการฟัง พูด

การวัดและการประเมินผลถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งการวัดผลทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงด้านความสามารถฟังพูดและพัฒนาการด้านฟังพูดของนักเรียน ตลอดจนปัญหาและสิ่งที่ครูควรปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และความต้องการอาจทำได้ขณะที่เรียนกลางภาคเรียนหรือปลายภาคเรียน Underhill (1994)

การตรวจให้คะแนนการพูด ผู้สอนต้องเลือกใช้ให้ตรงตามจุดประสงค์และความเหมาะสมซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้านดังนี้

1. ความคล่องแคล่ว คือ ความราบรื่น ความต่อเนื่อง และความเป็นธรรมชาติในการพูด
2. ความเข้าใจคือ คือ ความเข้าใจในเรื่องที่จะพูดและมีความสามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่ตนพูด
3. ปริมาณของข้อมูลที่สามารถสื่อสารได้ คือ ปริมาณของใจความ ข้อความ และข้อมูล ที่สามารถพูดให้ผู้ฟังเข้าใจ
4. คุณภาพของข้อความที่นำมาสื่อสาร คือ ความถูกต้องของภาษาที่พูดออกไป
5. ความพยายามในการสื่อสาร คือ ความพยายามที่จะให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่ตนพูด โดยการใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา

อัจฉรา วงศ์โสธร (2539 : 80) กล่าวถึงหลักการประเมินผลการพูดภาษาอังกฤษว่า จะต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ คือ

1. การออกเสียงชัดเจน รวมทั้งความถูกต้องในการลงเสียงหนักเบา การใช้เสียงขึ้นลง การเว้นจังหวะในการพูด
2. ท่วงที สีหน้า การสบตากับผู้ฟังว่าสอดคล้องเหมาะสมกับการแสดงออกทางการพูด และผู้พูดสามารถพูดอย่างได้มีประสิทธิภาพ
3. ศัพท์สำนวนที่ใช้เหมาะสมและความหมายถูกต้อง
4. โครงสร้างประโยคที่ใช้ถูกต้อง
5. การพูดต้องมีความสำคัญที่จะสื่อความหมาย
6. การพูดมีรายละเอียดสนับสนุนหรือโต้แย้งพร้อมทั้งการให้เหตุผล
7. การสรุปประเด็นที่พูดสามารถสื่อความหมายได้
8. การรักษาสัมพันธภาพกับผู้ฟังด้วยการใช้ปฏิสัมพันธ์ทางภาษาที่เหมาะสม เช่น วิธีการสอดแทรกคำพูดของผู้อื่น การนำเข้าสู่การพูดของตนเองอย่างราบรื่นไม่ห้วน พูดภาษาที่สุภาพ มีการพูดขึ้นต้นและลงท้ายอย่างเหมาะสม

ละอียด จุฑานันท์ (2543: 183-184) ได้อธิบายเกี่ยวกับการทดสอบทักษะการพูดไว้ดังนี้

1. การพูดที่มีการควบคุม สามารถทดสอบได้โดย
 - 1.1 การให้ตัวชี้แนะ ที่สามารถมองเห็นได้ ผู้เรียนพูดประโยคโดยมีรูปภาพเป็นสื่อ ผู้เรียนควรมีความคุ้นเคยกับสัญลักษณ์ที่ใช้เสียก่อน
 - 1.2 การให้ตัวชี้แนะ ที่เป็นคำพูด คำแนะนำสำหรับการทดสอบอาจใช้ภาษาแม่ หรือภาษาที่เรียน หรือในบางครั้งอาจเป็นการเขียนก็ได้
2. การพูดโดยอิสระในสถานการณ์การสื่อสารอย่างแท้จริง มีวิธีการทดสอบดังนี้
 - 2.1 ให้ผู้เรียนบรรยายเหตุการณ์ในภาพพูด ถ้าเป็นระดับเริ่มเรียนอาจให้คำสั่งเป็นภาษาแม่
 - 2.2 ให้ผู้เรียนพูดตามหัวข้อที่กำหนดให้ ผู้สอนควรให้หลายๆ หัวข้อ เพราะผู้เรียนอาจจะคล่องในหัวข้อหนึ่งมากกว่าอีกหัวข้อหนึ่งก็เป็นได้
 - 2.3 ผู้เรียนบรรยายวัตถุอย่างหนึ่งโดยใช้ภาษาที่เรียน
 - 2.4 การสนทนาและสัมภาษณ์ เป็นวิธีการทดสอบทักษะการพูดที่เหมาะสมนิยมใช้และเป็นธรรมชาติมากที่สุด แบบสอบสมรรถภาพทางการพูดจะเป็นแบบสอบวัดความสามารถในการ

ใช้ภาษาตามหน้าที่ หรือความสามารถในการสื่อสาร ได้ก็ต่อเมื่อแบบสอบนั้นให้โอกาสแก่ผู้เข้าสอบ ในการแสดงความสามารถที่จะเรียบเรียงส่วนประกอบต่างๆของคำพูดให้สอดคล้องกันอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ กาญจนา ปราบพาล (2530) ได้แบ่งประเภทของการวัดประเมินผล ความสามารถทางการฟัง พูดภาษาอังกฤษไว้ 3 ประเภทด้วยกัน

1. การทดสอบประเภทเขียนตอบ ซึ่งสามารถวัดทักษะสัมพันธ์ใด
2. การทดสอบโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน โดยครูสังเกตนักเรียนเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ โดยเน้นวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติ
3. การทดสอบโดยใช้แบบประเมินตนเอง เพื่อให้นักเรียนไม่รู้สึกวิตกกังวลกับการทดสอบ ทั้งนี้ต้องอยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอนอีกต่อหนึ่ง

พรวิมล วุฒิสารพัฒนา (2547) ได้ให้เกณฑ์การประเมินความสามารถการฟัง พูด ภาษาอังกฤษออกเป็น 4 เกณฑ์ โดยแบ่งการให้คะแนนตามระดับความสามารถออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การใช้คำศัพท์และไวยากรณ์
 - ให้ 1 คะแนน ไม่สามารถใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ได้เหมาะสม มีข้อผิดพลาดมาก
 - ให้ 2 คะแนน สามารถใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ได้ถูกต้องพอใช้ มีข้อผิดพลาดพอสมควร
 - ให้ 3 คะแนน สามารถเลือกใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องหลากหลายและใช้ไวยากรณ์ผิดพลาดเพียงเล็กน้อย
 - ให้ 4 คะแนน สามารถใช้คำศัพท์ได้อย่างถูกต้อง หลากหลายและเหมาะสมดีมาก และใช้ไวยากรณ์ได้ถูกต้องดีมาก

2. การสื่อสารและรูปแบบภาษาที่ใช้
 - ให้ 1 คะแนน การสื่อสารไม่ชัดเจนและไม่สัมพันธ์กับหัวข้อ มีข้อบกพร่องในการสนทนามาก
 - ให้ 2 คะแนน การสื่อสารชัดเจนพอใช้ ใช้ข้อความสัมพันธ์กับหัวข้อได้พอสมควร สามารถแก้ไขข้อบกพร่องส่วนใหญ่ได้
 - ให้ 3 คะแนน การสื่อสารมีความชัดเจนดี พูดได้สัมพันธ์กับหัวข้อได้อย่างเหมาะสมดี สามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้มากพอสมควร
 - ให้ 4 คะแนน การสื่อสารชัดเจนดีมาก พูดได้สัมพันธ์กับหัวข้อได้เหมาะสมดีมาก

มีข้อบกพร่องเล็กน้อยและแก้ไขได้ทันที

3. ความคล่องแคล่ว

ให้ 1 คะแนน พูดติดขัดไม่ลื่นไหล ไม่มั่นใจในการสนทนา

ให้ 2 คะแนน พูดได้คล่องแคล่วพอใช้ มีความมั่นใจในการพูดพอใช้ ต้องเรียบเรียงคำพูดเมื่อใช้ประโยคใหม่

ให้ 3 คะแนน พูดโต้ตอบได้คล่องแคล่วดี มีความมั่นใจในการพูด สนทนาอย่างเป็นธรรมชาติพอสมควร

ให้ 4 คะแนน พูดโต้ตอบได้ดีมาก มีความมั่นใจในการพูดดีมาก สนทนาคล่องแคล่วเป็นธรรมชาติ

4. น้ำเสียงและการใช้ภาษาท่าทาง

ให้ 1 คะแนน ไม่สามารถใช้ น้ำเสียงแสดงความรู้สึกได้ แสดงท่าทางไม่ถูกต้องเหมาะสม

ให้ 2 คะแนน ใช้ น้ำเสียงแสดงความรู้สึกและแสดงท่าทางได้ชัดเจนพอใช้

ให้ 3 คะแนน ใช้ น้ำเสียงแสดงความรู้สึกได้ชัดเจนดี แสดงภาษาท่าทางได้เหมาะสมดี

ให้ 4 คะแนน ใช้ น้ำเสียงแสดงความรู้สึกได้ชัดเจนดีมาก แสดงภาษาท่าทางได้เหมาะสมดีมาก

David P. Harris (1990) ได้ให้เกณฑ์การประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยใช้มาตราส่วนในการประเมินค่า 5 ระดับ ดังนี้

1. การออกเสียง (Pronunciation)

ให้ 1 คะแนน การออกเสียงมีปัญหาอย่างมากจนทำให้ไม่สามารถเข้าใจคำพูดได้เลย

ให้ 2 คะแนน การออกเสียงมีปัญหาจนยากแก่การที่จะทำความเข้าใจคำพูดได้ ผู้ฟังต้องคอยถามผู้พูดซ้ำอยู่บ่อยครั้ง

ให้ 3 คะแนน การออกเสียงยังมีปัญหา ทำให้เกิดความเข้าใจที่ยากแก่ผู้ฟังและมักจะออกเสียงผิดทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจสับสนในบางครั้ง

ให้ 4 คะแนน ผู้พูดสามารถออกเสียงได้ดี แม้จะยังมีปัญหาในการออกเสียงบางเสียงอยู่บ้างแต่ผู้ฟังก็สามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดพูดได้ค่อนข้างดี

ให้ 5 คะแนน เมื่อผู้พูดสามารถออกเสียงได้เทียบเท่าชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของ

ภาษาและผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ดีที่สุด

2. ไวยากรณ์ (Grammar)

ให้ 1 คะแนน ผู้พูดไม่สามารถสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจได้เนื่องจากใช้ไวยากรณ์ผิด และเรียงลำดับคำไม่ถูกต้องแทบทั้งหมด

ให้ 2 คะแนน ผู้พูดสามารถใช้ไวยากรณ์ง่าย ๆ ได้แต่ใช้ไวยากรณ์และการเรียงลำดับคำผิดบ่อย ๆ จนทำให้ผู้ฟังเข้าใจลำบาก

ให้ 3 คะแนน ผู้พูดยังคงมีการใช้ไวยากรณ์ผิดอยู่บ่อยครั้ง ทำให้เข้าใจความหมายของประโยคที่พูดผิดไป

ให้ 4 คะแนน ผู้พูดยังมีข้อบกพร่องในการใช้ไวยากรณ์อยู่บ้าง แต่ก็มิได้ทำให้การสื่อความหมายผิดเพี้ยน

ให้ 5 คะแนน ผู้พูดยังมีข้อบกพร่องในการใช้ไวยากรณ์เพียงเล็กน้อย เช่น เรียงลำดับคำผิดแต่ก็สามารถแก้ไขใหม่ให้ถูกต้องได้ และการสื่อความหมายเกือบได้เกือบดีเยี่ยม

3. คำศัพท์ (Vocabulary)

ให้ 1 คะแนน เมื่อผู้พูดไม่สามารถสนทนาสื่อสารความหมายได้ เพราะไม่มีความรู้ทางด้านคำศัพท์เลย

ให้ 2 คะแนน เมื่อผู้พูดใช้คำศัพท์ผิดและมีความรู้ทางด้านคำศัพท์จำกัดมากจนทำให้ยากแก่การทำความเข้าใจความหมายของสิ่งที่พูด

ให้ 3 คะแนน เมื่อผู้พูดใช้คำศัพท์ผิดบ่อย ประโยคคำพูดที่ใช้ในการสนทนาอยู่ในวงค่อนข้างจำกัด

ให้ 4 คะแนน เมื่อผู้พูดใช้คำศัพท์ที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในบางครั้ง

ให้ 5 คะแนน เมื่อผู้พูดมีความสามารถในการใช้ศัพท์สำนวนได้คล่องแคล่ว เทียบเท่ากับเจ้าของภาษา

4. ความคล่องแคล่วของการใช้ภาษา (Fluency)

ให้ 1 คะแนน ผู้พูดมีการหยุดเว้นช่วงคำพูดเป็นเวลานานมาก จนทำให้ไม่สามารถสนทนากันได้

ให้ 2 คะแนน ผู้พูดมีการหยุดเว้นช่วงในการพูดอยู่บ่อยครั้ง และหยุดคิดเป็นเวลานาน เพราะมีความรู้ในการใช้ภาษาจำกัด

ให้ 3 คะแนน ความเร็วและความคล่องแคล่วในการพูดยังมีไม่มากนักเพราะยัง

มีปัญหาเรื่องการใช้ภาษาอยู่

ให้ 4 คะแนน ผู้พูดมีความคล่องแคล่วในการพูด อาจมีสะดุดบ้าง เพราะยังมีปัญหาการใช้ภาษาอยู่บ้าง

ให้ 5 คะแนน ผู้พูดมีความสามารถในการพูดได้อย่างคล่องแคล่วเกือบเสมือนเจ้าของภาษา

5. ความเข้าใจ (Comprehension)

ให้ 1 คะแนน ผู้พูดไม่สามารถพูดโดยใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อความหมายให้เข้าใจได้เลย

ให้ 2 คะแนน ผู้พูดมีความยากลำบากในการคิดหาคำพูด โดยจะพูดซ้ำและตะกุกตะกัก พูดคำซึ่งซ้ำไปมา

ให้ 3 คะแนน ผู้พูดสามารถเข้าใจสิ่งที่พูดและพูดได้เป็นส่วนมาก แต่พูดได้ค่อนข้างช้าและมีการพูดซ้ำ ๆ

ให้ 4 คะแนน ผู้พูดสามารถพูดให้ผู้ฟังเข้าใจได้ครบถ้วนแต่ก็มีการพูดซ้ำความบ้างเป็นบางครั้ง

ให้ 5 คะแนน ผู้พูดสามารถพูดให้ผู้ฟังเข้าใจได้ทั้งหมดอย่างราบรื่นและไร้ปัญหา
สภาการทดสอบประจำท้องถิ่นมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ การทดสอบการพูด
ภาษาอังกฤษในระดับต้น (University of Cambridge Local Examinations Syndicate : PET
SPEAKING, 1996) ได้ให้เกณฑ์การประเมินผลความสามารถในการพูดของผู้เข้ารับการทดสอบ
ดังนี้

1. ความคล่องแคล่วของการใช้ภาษา (Fluency)

ให้ 1 คะแนน ไม่สามารถพูดได้อย่างต่อเนื่องเลย

ให้ 2 คะแนน พูดได้แต่ไม่ต่อเนื่องกันและยากแก่การเข้าใจ

ให้ 3 คะแนน พูดด้วยความลังเลใจ ใจความไม่ต่อเนื่อง

ให้ 4 คะแนน พูดด้วยความลังเลใจอย่างเห็นได้ชัด แต่ไม่เป็นอุปสรรคในการพูด
สื่อสารกับผู้ฟัง

ให้ 5 คะแนน พูดได้อย่างราบรื่น แต่มีความลังเลใจเป็นบางโอกาสในขณะที่หาคำพูด

2. ความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้ภาษา (Accuracy and Appropriateness of Language)

ให้ 1 คะแนน พูดยคำศัพท์ผิดและเสียงคำศัพท์สำคัญทำให้ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้
ให้ 2 คะแนน พูดยคำศัพท์อยู่ในวงจำกัด ใช้โครงสร้างประโยคผิดมากจนทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิดบ่อยครั้ง

ให้ 3 คะแนน พูดยโครงสร้างประโยคไม่ถูกต้อง ใช้คำศัพท์ที่จำกัด ไม่สามารถพูดเป็นข้อความได้ ทำให้สื่อความหมายไม่ชัดเจน

ให้ 4 คะแนน พูดยสื่อความหมายได้ แต่ใช้โครงสร้างประโยคที่ไม่ถูกต้อง ขาดคำศัพท์ที่จำเป็นต่อการสนทนา และประโยคที่ไม่สมบูรณ์

ให้ 5 คะแนน พูดยสื่อสารได้โดยใช้โครงสร้างประโยค คำศัพท์และข้อความที่ถูกต้อง สนทนาได้อย่างราบรื่น

3. การออกเสียง (Pronunciation)

ให้ 1 คะแนน ไม่สามารถพูดออกเสียงให้เข้าใจได้เลย

ให้ 2 คะแนน พูดยออกเสียงซึ่งทำให้ยากแก่การเข้าใจบ่อยครั้ง

ให้ 3 คะแนน พูดยออกเสียงสำเนียงภาษาแม่บ่อยครั้งทำให้ยากแก่การเข้าใจ

ให้ 4 คะแนน พูดยออกเสียงสำเนียงภาษาแม่เป็นบางโอกาสแต่พยายามออกสำเนียงที่ถูกต้อง

ให้ 5 คะแนน แทบจะไม่พูดยออกเสียงสำเนียงภาษาแม่ ใช้สำเนียงภาษาเป้าหมายได้อย่างราบรื่น

4. ความสำเร็จในการทำกิจกรรม (Task Achievement)

ให้ 1 คะแนน ไม่สามารถพูดเกี่ยวกับกิจกรรมได้

ให้ 2 คะแนน พูดยเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้รับอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

ให้ 3 คะแนน พูดยเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้รับด้วยความสามารถที่จำกัด

ให้ 4 คะแนน พูดยเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้รับค่อนข้างดี แต่มีข้อบกพร่องบ้าง

ให้ 5 คะแนน พูดยเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้รับอย่างเต็มที่และอย่างมีประสิทธิภาพ

อาจสรุปได้ว่า เกณฑ์การประเมินความสามารถในการฟัง พูดยที่นิยมมี 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลความสามารถในการฟัง พูดย โดยแยกองค์ประกอบที่สำคัญเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความถูกต้อง เหมาะสมในการใช้ภาษาซึ่งหมายถึงมีการออกเสียง ศัพท์ และการใช้โครงสร้างไวยากรณ์และองค์ประกอบด้านความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ซึ่งหมายถึงการพูดยได้คล่องแคล่ว รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการพูดย ทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย ส่วนการประเมินอีกลักษณะหนึ่งคือ การประเมินความสามารถในการฟัง พูดยโดยการประเมินภาพรวม ที่

ประเมินผลความสามารถในการฟังพูดของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ปานกลาง ดีหรือดีมาก

ความมั่นใจในตนเอง

1. ความหมายของความมั่นใจในตนเอง

ความมั่นใจในตนเอง คือ ความรู้สึกที่ตัวเองจะประสบความสำเร็จหรือสามารถที่จะแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่นั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการที่จะแสดงความสามารถให้ประสบผลสำเร็จ โดยเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างพฤติกรรมตัวแปรทางสิ่งแวดล้อม กระบวนการรู้คิด และปัจจัยส่วนตัว ซึ่งเป็นความแน่ใจ หรือความมั่นใจ หรือความกล้าหาญของบุคคลที่จะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่างๆ หรือเผชิญต่อความจริงตลอดจนมีความตั้งใจในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ โดยไม่เกิดความท้อถอยแม้มีสิ่งใดเป็นอุปสรรค โดยมั่นใจว่าตนสามารถกระทำสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (Peter and Robert : 1991) ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิด หรือมโนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง โดยคนที่มีความมั่นใจในตนเองจะมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง ฟังพอใจและยอมรับทุกสิ่งทีประกอบเป็นตัวเอง มองเห็นว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ (สุนิรัตน์ ฤทธิ์ชงชัยเลิศ, 2530 : 13) ซึ่งสอดคล้องส่งเสริมกับ สวนาพรพัฒนกุล (2520, หน้า 17) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความมั่นใจเป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีความหมายต่อสังคม บุคคลผู้มีความมั่นใจจะไม่เฉยเมยต่อสถานการณ์ใดๆ ในสังคมของตน แต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่อย่างถูกต้อง ความมั่นใจจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการกระทำในทุกๆ สิ่งเกี่ยวกับชีวิตตน ความเป็นไปและความอยู่รอดของสังคม นอกจากนี้ ถัดมา สุวรรณรัตน์ (2512 , หน้า 7) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ความมั่นใจในตนเองเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดจะมอบให้ผู้เรียนได้โดยตรง แต่สามารถจัดบรรยากาศและโอกาสให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและพัฒนาขึ้นได้ และอาจเกิดขึ้นด้วยการให้ความช่วยเหลือ การให้คำปรึกษา และการให้กำลังใจจากบิดามารดา ครู อาจารย์ อย่างเหมาะสม โดยจะให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างอิสระ และทำให้เขามีความเชื่อว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่น่าพึงพอใจ และประสบผลสำเร็จตามความต้องการอย่างน่าพึงพอใจ

จากความหมายดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ความมั่นใจเป็นความรู้สึกนึกคิดทางบวกต่อตนเอง พอใจในความสามารถของตน กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก กล้ากระทำ กล้าเผชิญ

เหตุการณ์รวมทั้งสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งความมั่นใจสามารถเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนโดยปัจจัยสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ได้แก่ ด้านครอบครัวและสังคมในสถานศึกษา

2.การพัฒนาความมั่นใจในตนเอง

ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Evans ได้เสนอแนวคิดว่ามีอยู่ด้วยกัน 4 วิธี (Evans, 1989) คือ

1. ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experience) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยใช้ความสำเร็จซึ่งเป็นประสบการณ์โดยตรง ซึ่งความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของตนเอง
2. โดยการใช้ตัวแบบ (Modeling) คือการที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลลัพธ์ที่พึงพอใจ ทำให้ผู้ที่สังเกตรู้สึกว่าเขาจะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ถ้าเขาพยายามจริงและไม่ย่อท้อ
3. การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) เป็นการบอกว่า บุคคลนั้นมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้
4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) คือเป็นการกระตุ้นทางอารมณ์ที่มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาพที่ถูกข่มขู่ ในการตัดสินใจถึงความวิตกกังวล และความเครียด

นอกจากนี้ สุพัตรา ทาวงศ์ (2551) ยังได้เสนอแนะเทคนิคเฉพาะในการพัฒนาความมั่นใจในตนเองไว้ดังนี้ว่า

1. การยอมรับความรู้สึกของแต่ละบุคคลตามความเป็นจริง
2. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเผชิญกับปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน
3. ควรหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคลอย่างกะทันหัน ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจ และถ้าเป็นไปได้ไม่ควรให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันเกิดขึ้น
4. การมีตัวแบบที่ดีและมีประสิทธิภาพในการเผชิญ เนื่องจากตัวแบบมีอิทธิพลต่อความรู้สึกมั่นคงของบุคคล ตัวแบบจึงควรมีความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการเผชิญปัญหาอย่างมั่นใจ และให้กำลังใจว่าเขาสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ในการเผชิญปัญหาด้วยตัวเอง

5. ช่วยให้ผู้บุคคลพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยให้ผู้บุคคลได้ระบายความขุ่นมัว ซึ่งจะเป็นโอกาสให้เขาได้ค่อยๆเข้าใจความยุ่งยากในตนเอง ช่วยลดระดับความเครียด จากนั้นบุคคลจะค่อยๆใส่ใจกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเอง

6. ให้ความสำคัญกับการนับถือตนเองของบุคคลนั้น เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการที่จะแก้ปัญหา

7. สนับสนุนให้ผู้ใกล้ชิดมีความรู้ความเข้าใจในตัวบุคคลนั้น และให้ความร่วมมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการที่จะแก้ปัญหา

นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองได้แก่ ความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่าน ซึ่งบุคคลจะสั่งสมความมั่นใจในตัวเองเอาไว้ แม้จะล้มเหลวแต่ยังตั้งมั่นด้วยความสามารถของตน และการยอมรับและเชื่อถือในความสามารถของครอบครัว การที่ครอบครัวสนับสนุนและเชื่อมั่นในความสามารถของเด็ก ให้เด็กได้ทำในสิ่งที่เขาต้องการและมีความสามารถไม่ติเตียนหรือประณามเมื่อเด็กผิดพลาด อีกทั้งให้กำลังใจเพื่อให้เด็กปรับปรุงแก้ไขและพยายามใหม่ ให้ประสบความสำเร็จ และยินดีในความสำเร็งนั้น (ซูชิฟ อ่อน โศกสูง : 2516)

สรุปได้ว่า การพัฒนาความมั่นใจในตนเอง ประกอบด้วยปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านตัวผู้เรียน หากแบ่งตามปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การได้รับตัวแบบ การใช้คำพูดชักจูง การกระตุ้นทางอารมณ์ หากแบ่งตามปัจจัยด้านตัวผู้เรียน ได้แก่ การยอมรับความเป็นจริงของตนเอง และบุคคล การใช้ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การที่ผู้เรียนจะพัฒนาความมั่นใจในตนเองได้นั้นนอกจากจะอาศัยปัจจัยภายนอก สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน ยังต้องอาศัยปัจจัยภายในที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิด ความพยายามปรับปรุงตนเอง เป็นต้น

3. ลักษณะของคนที่มีความมั่นใจในตนเอง

ฉันทนา ภาคบงกช (2533, หน้า 1) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่า โดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะทำสิ่งต่างๆได้สำเร็จตามที่ต้องการ มองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ มีสุขภาพจิตดี และมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลา ศรีน้อย ซึ่งกล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองจะมีความกล้าในตนเองอย่างองอาจ สามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง ไม่หวั่นไหวต่อคำติชมของผู้อื่น มีความพอใจในความสามารถของตนเอง และคิดว่าตนไม่เป็นผู้แพ้ต่ออุปสรรคปัญหาที่อาจเกิดขึ้น อีกทั้งสามารถชักจูงผู้อื่นให้คล้อยตามได้ และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองและบรรยากาศของคนรอบข้างให้อยู่ในสภาพปกติได้ ซึ่งสอดคล้อง ที่กล่าวว่า เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตัวเอง มีความภูมิใจในผลสำเร็จของงาน มีความคิดริเริ่มและความ

มุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาและรับผิดชอบปัญหาที่จะเกิดตามมา เป็นบุคคลที่สามารถควบคุมตัวเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน อีกทั้งยังเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่รักและรู้จักรักผู้อื่น ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่ขาดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นบุคคลที่มักจะไม่มั่นใจตนเองว่าตัวเองคือคนที่มีคุณค่า คือคนที่มีความสามารถหรือได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้เป็นบุคคลซึ่งไม่กล้าที่จะทำอะไร เนื่องจากกลัวความล้มเหลว อีกทั้งยังมีพฤติกรรมพิสูจน์ตัวเองหรือวิจารณ์คนอื่น มองโลกในแง่ร้าย มักเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง ในบางบุคคลอาจแสดงพฤติกรรมเย่อหยิ่งหรือดูถูกผู้อื่น และมักจะวิจารณ์คนอื่นมากกว่าที่จะกระทำด้วยตัวเอง และยังพบอีกว่าคนกลุ่มนี้มักจะชอบความรุนแรง

ซูชีพ อ่อนโลกสูง (2516, หน้า 25-28) ได้สรุปพฤติกรรมสำคัญของบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองไว้ ดังนี้

1. กล้าในการคิด การพูด และการกระทำ
2. ใจค่อมั่นคง ไม่เชื่อคนง่าย มีเหตุผล
3. รอบคอบ มีแผนงาน
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่
5. มีความเป็นผู้นำ ในขณะที่เดียวกันสามารถเป็นผู้ตามที่ดี
6. ชอบช่วยเหลือหมู่คณะ มีความเกรงใจและเห็นใจผู้อื่น
7. ตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูง และคิดว่าจะทำให้สำเร็จ
8. สนใจความเป็นไปของสังคมและชอบมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา
9. ชอบแสดงตัวและเปิดเผยตนต่อสังคม
10. รักความยุติธรรม

ธีรภาพ วัฒนวิจารณ์ (2545: 127) กล่าวว่า คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นคนที่มีลักษณะมั่นคง ไม่ลังเลในการตัดสินใจ ไม่วิตกกังวลต่อสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ไม่พุ่มพ่ายหรือกังวลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ และเมื่อประเมินว่าตนเอง ไม่พร้อมก็กล้าและมั่นใจที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

Roger (2001) เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของบุคคลนั้นเกิดจากความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เกี่ยวกับงาน ถ้าบุคคลได้รับรู้ว่าการกระทำที่เขาได้รับนั้นทำให้เขามีค่า มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และคนอื่นมีความรู้สึกที่ดีต่อเขา บุคคลก็จะมีความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวกับตนในทางที่ดี และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดีนี้จะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลแสดงลักษณะและพฤติกรรมที่เรียกว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (ประคินันท์ อุปรมย์, 2526 :37 – 38)

สรุปได้ว่า บุคคลที่มีความมั่นใจในตนเอง จะเป็นผู้ที่มีความกล้าอย่างองอาจในการกระทำ การคิด การตัดสินใจ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าเผชิญความจริง สามารถรับผิดชอบงานของตนและปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี มีสุขภาพจิตดี และสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตนต้องการ สามารถยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี

4. ความมั่นใจในตนเองกับการเรียนการสอนภาษา

ผู้เรียนภาษาที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและใช้ความเชื่อมั่นที่อยู่ในการเรียนภาษา จะสามารถเรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศได้ผลดี Ellis (1994) กล่าวว่า นักเรียนที่มีความมั่นใจในตนเองสูงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาของการเรียนรู้ภาษา โดยเฉพาะการพูดภาษา แต่จะใช้วิจารณ์ญาณและความมั่นใจในตนเองของตนในการแก้ไขปัญหา และมองตนเองในด้านดี (Good self image) ซึ่งตอบรับกับแนวคิดของ Richard (2006) ซึ่งได้กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศคือการที่ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง ผู้เรียนจะรู้สึกว่าการได้เรียนรู้ภาษาใหม่และได้แสดงออกทางการฟัง พูด อ่าน เขียน เป็นสิ่งที่ท้าทายและน่าค้นหา โดยจะใช้ความเชื่อมั่นที่มีอยู่ในตนเองพัฒนาความสามารถของตนเองตามข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น โดยมีความพยายามและใช้การมองโลกในแง่บวกเผชิญกับปัญหาแม้ว่าตนเองจะยังไม่ชำนาญก็ตาม

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยของ Bonny (1995) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองในการเรียนภาษา พบว่าการเรียนภาษาอย่างอิสระและผ่อนคลายจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียน เพราะผู้เรียนที่ถูกจัดให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ผ่อนคลาย มีโอกาสใช้ภาษาอย่างอิสระโดยสภาพไร้ความกดดัน เมื่อเขาได้เรียนรู้และต้องการแสดงออกสิ่งที่เรียนจะแสดงออกอย่างไร ความกังวล ซึ่งหมายความว่าเขาย่อมได้ใช้ความมั่นใจในตนเองนั้นแสดงออกทางภาษาได้อย่างเต็มที่ และไม่เกิดความกลัวที่จะพูดแต่ทางตรงกันข้ามกลับมีความเชื่อมั่นในตนเองในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นคำพูดได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ฉับไวและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Andrew (1998) ซึ่งได้เสนอไว้ว่า เมื่อห้องเรียนที่เป็นการสอนภาษาอังกฤษด้านการฟัง-พูด ดังนั้นกลวิธีในการเรียนที่ได้ประสิทธิผลย่อมหมายถึงผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองที่จะฟังและพูดภาษา นักเรียนที่มีความมั่นใจในตนเองจะกล้าออกเสียงและแสดงออกทางอวัจนภาษาอย่างฉะฉาน และในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่ไม่มี ความมั่นใจในตนเองแม้จะมีความรู้ภาษาอังกฤษก็มักหลีกเลี่ยงการตอบคำถามจากครูผู้สอน

Sara (2002) กล่าวว่า นักเรียนที่มีความมั่นใจในตนเองสูงเมื่ออยู่ในห้องเรียนจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความกล้าแสดงออกเมื่อได้เรียนรู้ภาษาโดยนวัตกรรมใหม่ๆ กล้าพูด กล้าถาม กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ การแสดงออกทางท่าทาง และการกระทำอย่างมีเหตุผลในการปฏิบัติกิจกรรม มักแสดงตัวเป็นอาสาสมัครในกิจกรรม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

2. มีความสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพบรรยากาศห้องเรียนและเทคนิคการเรียนการสอนที่หลากหลาย ไม่มีอคติต่อสื่อการสอนและรู้จักใช้วุฒิภาวะในการควบคุมอารมณ์และรู้จักปรับตัวและพัฒนาความสามารถให้เข้ากับสิ่งเหล่านั้น อีกทั้งพร้อมที่จะเกื้อกูลเพื่อนร่วมชั้น และปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของครูและเพื่อน

3. มีความภาคภูมิใจในตนเองในชั้นผลิภาษาและกล้าที่จะนำไปใช้ โดยความพึงพอใจในผลงานของตนเอง ต้องการการยอมรับและเปิดเผยการกระทำและผลงานของตนเอง ตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามที่ได้วางแผนไว้

สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีผลต่อการเรียนรู้ทางภาษาของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยทางด้านจิตใจที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ภาษา ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาได้รวดเร็ว กล้าแสดงความรู้ทางภาษาออกมา รู้จักปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ภาษาแบบใหม่ๆ รู้จักปรับปรุงพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ความเชื่อมั่นในตนเองจึงถือเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ภาษาที่สอง ผู้เรียนจะสามารถเรียนภาษาได้อย่างมีความสุข สามารถเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้

5. วิธีวัดความมั่นใจในตนเอง

Dulay et al (1982) เสนอว่า ความมั่นใจในตนเองเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่ออาศัยการวัดค่าที่เที่ยงตรงแม่นยำซึ่งสามารถวัดได้จากระดับของความวิตกกังวลและการแสดงออกของผู้เรียนรวมถึงวัดจากพฤติกรรมและกลวิธีของผู้เรียนภาษาที่ดี โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อความมั่นใจในตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษของตัวผู้เรียนเอง ซึ่งผู้เรียนควรจะได้เลือกตอบวิธีการที่ผู้เรียนจะมีปฏิกริยาต่อสถานการณ์ต่างๆ ในชั้นเรียนที่ได้พบเจอ

2. ลักษณะของข้อคำถามต้องมีความหลากหลายไม่ซ้ำซ้อนกันและมีความหมายที่กระชับไม่คลุมเครือ

3. ครูซึ่งเป็นผู้สังเกตการณ์ความมั่นใจในตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษต้องยึดหลักเกณฑ์การวัดความมั่นใจในตนเองดังนี้คือ

3.1 ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา เช่น ความคล่องในการพูดภาษาอังกฤษ

การหยุดชะงักเมื่อพูดไม่ได้ และการแก้ไขของตนเองเมื่อพูดไม่ได้

3.2 ความเข้าใจในการพูด เช่น สามารถสื่อความหมายให้ผู้ฟังได้ดีเพียงไร ใช้เสียงและจังหวะในการพูดดีเพียงไร

3.3 ระดับของความวิตกกังวลขณะอยู่ในชั้นเรียน เช่น มีความประหม่าเพียงไรเมื่อแสดงตัว ปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อเกิดข้อผิดพลาดขึ้น

การวัดความมั่นใจในตนเอง ใช้แบบวัดความมั่นใจ ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดความมั่นใจในตนเองของ Nunan (1999) จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. พึงพาตนเอง 2. ไม่ประหม่า ไม่ขี้เขลา 3. มีความพยายามในการฟังและพูด 4. ไม่วิตกกังวล โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบอันตรภาคชั้น

Symonds (อ้างใน มั่นจนา จงกล. 2547 : 17) ได้กำหนดแนวทางในการวัดความเชื่อมั่นในตนเองโดยใช้การตั้งคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ความรู้สึก และการปฏิบัติงานทางด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียน ที่แสดงถึงพฤติกรรมของการมีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น
2. ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า ไม่เคอะเขิน
3. ไม่วิตกกังวล
4. มีความพยายามในการพูด

และมีเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ จริงที่สุด จริงมาก จริงครึ่งหนึ่ง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด และมีเกณฑ์การให้คะแนน 2 แบบ ดังนี้ (งามตา วนินทานนท์. 2534 : 345-347; อ้างอิงจาก Herman. 1970 : 353)

แบบที่ 1 ข้อความในเชิงบวก (Positive) หมายถึงข้อความแสดงถึงลักษณะของการมีความเชื่อมั่นในตนเอง กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

จริงมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
จริงมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
จริงครึ่งหนึ่ง	ให้คะแนน 3 คะแนน
จริงน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

แบบที่ 2 ข้อความในเชิงลบ (Negative) หมายถึงข้อความแสดงถึงลักษณะของการไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน
จริงมาก	ให้คะแนน 2 คะแนน
จริงกึ่งหนึ่ง	ให้คะแนน 3 คะแนน
จริงน้อย	ให้คะแนน 4 คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน

โดยเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความมั่นใจในตนเองที่ได้ให้อยู่ในระดับต่าง ๆ (ปริศนา ยามิ ตะ: 2546) ดังนี้

คะแนน	ระดับความมั่นใจ
4.50 – 5.00	สูงมาก
3.50 – 4.49	สูง
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	ต่ำ
1.00 – 1.49	ต่ำมาก

สรุปการวัดความมั่นใจในตนเองได้ว่า ความมั่นใจในตนเองของผู้เรียนภาษาต้องอาศัยการวัดค่าที่เที่ยงตรงแม่นยำ แสดงถึงความรู้สึกลึกซึ้ง การแสดงออก ทักษะของผู้เรียน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนที่แยกคำถามออกเป็นคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบ เป็นการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนภาษา แบ่งได้เป็น การพึ่งพาตนเอง ความไม่วิตกกังวล ความภาคภูมิใจในตนเอง และความพยายามในการผลิตภาษา เป็นต้น